

ТОШО ЛИЖЕВ

СПАСЕНИЕТО Е В ИЖДИВЕНИЕТО

През 1863 г. при основаването в Цариград на параплувното дружество (първото българско морско търговско параходство) „Провидение“ учредителите записват в устава, че 10 процента от печалбата ще се заделят за просветни цели. За образованието на по-будните българчета. Забележете – основателите не са били особено богати хора. Зачевали са нещо съвършено ново и рисковано. Просветата в такъв труден момент би трябвало да им е девета грижа...

Преди Освобождението по нашите земи е било обичайна практика по-заможните българи да градят чешми край пътищата. С това като че ли се е наченало спомоществователството. Спомням си как в младите си години, спрял край някоя такава чешма под ромона на все още бликащата животелна вода се опитвах да разчета в каменния надпис името на дарителя след задължителното „с иждивение“. Иждивение означава харч, разход. В нито един

такъв надпис няма да откриете някакво себеизтъкване, гръмка афиширане на благоденствието. Простичко и ясно: с иждивение. Явно тогава за по-богатите лични хора е било въпрос на чест да се поохарчат за общото благо.

Знайно е какво е означавала крайпътната чешма в онези времена за кърванджиите, пътниците, а и за местните хора. Е, сега може да звучи наивно, но питам: не е ли нужно нещо такова и за утоляване на духовната жажда? Постоянното напомняне до втръсване за пазара и неговите правила не издава ли и известна доза невежество? Вгледайте се в световната история на изкуството – какво щеше да представлява, би ли го имало без меценатството, без закрилата и подкрепата на властици и общности? Пазарът е за така наречената масова култура. Истинското, както са го наричали на времето, високото изкуство е елитарно по своята същност. Това, естествено, се отнася и за литературата. Винаги

съм се чудил как може сериозни хора – културоведи, литературоведи... – да мерят стойностите с тиражи, бройки продадени книги и библиотечен оборот на заглавията. Ами по тези показатели баба Агата Кристи бие многократно Достоевски и Камю! Следва ли, че тя е по-велика от тях?!

У нас нещата се усложняват от мащаба – малка страна сме, освен езиковата бариера книгата ни „спира“ дори границата на втората, западна българска държава, където вървят от десетилетия отродителни процеси. Но дори да се върнат тиражите от времето на социализма (тогава държавата все пак, макар и по идеологически съображения, изпълняваше меценатската си роля) българският писател няма да се превърне в професионалист. Тоест – да се посвети изцяло на духовната си мисия, без да тегне над главата му грижата за насъщния и, разбира се, да е относително независим.

На стр. 9

СТАРА ВАРНА, РИСУВАНА ОТ ИНДРЖИХ КНОБ

Крепостна стена по ул. Фердинанд (днес бул. Приморски)

За художника - на стр. 5

АНГЕЛ ДЮЛГЕРОВ

СВЕЩЕН Е ЖИВОТЪТ НА САМОТАТА, В КОЙТО ТРЯБВА ДА ПОВЯРВАШ

Варненската литература през 2010 г.

Продължение от бр. 1
„Пътека през скръбта“ на Руска Даскалова представя една естествена история на всекидневието, проникната от светли надежди, земно търпение, призрачни полети към върха и предесенни сбогвания. След неизбежния „валс на годините“ сърцето не се е уморило да „улавя светлината със очи“ и сред изгревните мъчания да спотаява болките на неслучилото се. Открита и ранима, Руска Даскалова поддържа света си така, че всичко да преминава през душата ѝ. Пропътувала пътя към себе си и своето време, тя благославя утрините, в които многозвучният шепот на живота заговаря с „чистия език на морето“ за приказния свят на човешката доброта и онази жизнерадост, единствено способна да изтрие горчивия аромат на житейските изпитания. Сигурно е страшно трудно в неумолимата диалектика на промените да скъташ в златолистния парк на ежедневието си лекокрилото детство, младежките борби със себе си, есенния свод на мъгличавата самота. И думите – листопад от копнеж не постигнати...

Сред незнайния и спотаен хаос смисълът все по-често се измъква „с празните си шепи“, готов да разкъса безмилостно и най-бленуваните светове. Из бездната на всевечните страхове отново се измъква въпросът за свободата – кое да избереш из запустелия

живот, непотребен и Богу. Сред водовъртежа на живота, подобно на „стопена капка в дим горещ“ героинята на Димитрина Якимова от „Преди да изпратя деня“ дири брод към истините, разсича затичаните секунди, опитва се да се пребори с предчувствията на „хладния си ум“. Като част от неизбежния кръговрат на живота, споменът разтваря „старите светилища“, пълни с „копнежа детски“, с бащина обич, „доведена от неизвестното“. Сред нежната прозрачност на тия стихове дори есента е светла, „загърната със свежо одеяло“, а във вихрения танц на пожълтелите листа се ражда копнежът „по радостна тръпка и слънчево цвете“. Далечното минало се разтваря в светлината на приказното тайнство на бистрата река на живота, слънцето пробила мъглиците на битийните кризи, за да ни напомни за щедростта на душите човешки, „вплели болките, но и мечтите“.

Според теорията на културата винаги съществува привилегирована гледна точка, единствен център, от който всяка друга позиция може да бъде разглеждана като вторична или производна. Науките за сложността, обратно, подчертават факта, че културата предполага и насочва към един много-

На стр. 4

АНТОЛОГИЯ МАНУСКРИПТ-КИЛ

МАРКО ГАНЧЕВ

ОДА НА ОТСЪСТВИЕТО

И тъй, отсъствамаз от вашта слава и няма никога да съм прочут ни в рамките на цялата държава, ни на отделен неин институт.

Във вашите президиуми – тия монтеверести от изкуствен плат – не ме закрива някоя саксия, а няма ме, макар и най-отзад.

И мойта скромна фигура човешка по-безразлично гледате дори, отколкото извадената пешка, която може да се възцари.

Отсъствието се увеличава и не от таен или явен пир, а вече и от вашата представа започвам да отсъствам най-подир.

И смътно чувствайки с души тревожни, че някой вашите игри на власт ги прави все по-трудни и по-сложни, не подозирате, че туй съм аз.

Ода на отсъствието
И тъй, отсъствам аз от вашата слава
и няма никога да съм прочут
ни в рамките на цялата държава,
ни на отделен неин институт.

Във вашите президиуми – тия
монтеверести от изкуствен плат –
не ме закрива някоя саксия,
а няма ме, макар и най-отзад.

И мойта скромна фигура човешка
по-безразлично гледате дори,
отколкото извадената пешка,
както може да се възцари.

Отсъствието се увеличава
и не от таен или явен пир,
а вече и от вашата представа
започвам да отсъствам най-подир.

И смътно чувствайки с души тревожни,
че някой вашите игри на власт
ги прави все по-трудни и по-сложни,
не подозирате, че туй съм аз.

Марко Ганчев
1968 г.

КУЛТУРЕН КАЛЕЙДОСКОП

НАСИТЕНА ТВОРЧЕСКА ПРОГРАМА НА СДРУЖЕНИЕТО НА ПИСАТЕЛИТЕ ВЪВ ВАРНА

КАРТИНИ И СТИХОТВОРЕНИЯ

от
Иван Кьосев
и
Петър Стойков

петък
28 Януари
Градски дом на писателя
ул. "Крали Марко" 11
начало: 18:30 часа

Преди дни творците от Сдружението на писателите във Варна осъществиха по интернет виртуална среща със своите колеги от Съюза на българските писатели в САЩ. Връзката бе направена с Чикаго, където е най-голямата българска общност в щатите. Идеята за такава виртуална среща бе на Николай Увалиев, член на варненското Сдружението на писателите. Творците от Варна и Чикаго имаха възможност да се запознаят и да обменят мисли и идеи за едно понататъшно сътрудничество. УС на Сдружението на писателите във Варна благодарят от сърце за любезното домакинство на д-р Мая Брюкнер, управител на Арт клуб „Атлантис Варна“, където се осъществиха срещите.

На 28 януари Домът на писателя на ул. „Крали Марко“ 11 отвори врати за първия за годината лиричен петък. В поетично двуречие представиха свои творби Иван Кьосев и Петър Стойков, които откриха и съвместна изложба със свои картини.

Всички петъчни вечери през февруари в Дома на писателя бяха ангажирани с творчески прояви. На 4 февруари творческа вечер имаше поетесата Станка Бонева. На 11 февруари се представи писателят Александър Чакъров, а на 25 февруари – поетът Михо Стойчев. Всички са членове на Сдружението на писателите във Варна. Залата в Дома на писателя на ул. „Крали Марко“ №11 е широко отворена за всички почитатели на литературата при проявите на творците.

Тазгодишната творческа програма на Сдружението на писателите във Варна ще бъде особено наситена, тъй като предстои честването на 20-годишнината от създаването на сдружението и от издаването на неговия печатен орган – вестник „КИЛ“.

ВРЪЧВАНЕ НА НАГРАДАТА ПОЧЕТЕН МЕЧ „БАЛИНТ БАЛАШИ“ НА ПОЕТА ИВАН ЦАНЕВ

Почетен меч „Балинт Балаши“: Европейска литературна награда, основана в Будапеща през 1997 г. Признанието е в чест на великия

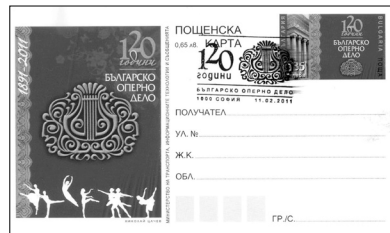
унгарски и европейски поет от 16. век Балинт Балаши. Наградени са изтъкнати личности на унгарската лирика: поети, от десетилетия познати на широката аудитория. По този начин биват признати и чуждестранни поети с европейско виждане, превеждащи от унгарски – в това число и поезията на Балаши. С оглед единството на унгарската литература в Карпатския басейн, годишно един унгарски и един чуждестранен поет (пиещ на майчиния си език) може да стане носител на отличието. Наградата е меч, изработен по модел на крепостна сабя от 16. век, от съвременен ковач. Връчването на наградата се състои всяка година в Буда на 14 февруари – денят на Балинт (Св. Валентин).

Иван Цанев, поет, известен автор на детска поезия.. Дебютира през 1960-те години. Първите си литературни опити дължи на русенската поетеса Мила Доротева и на писателя Георги Струмски, които го насърчават да пише поезия за деца. Първата си стихосбирка, „Седмица“, издава през пролетта на 1968 г. Работи като редактор и литературен консултант последователно във вестник „Студентска трибуна“, списанията „Родна реч“, „Пламък“ и „Пламъче“, в издателствата „Български художник“ и „Български писател“, и във вестник „Литературен форум“. През 1985 г. поезията на Цанев е преведена на унгарски език. През 1997 година е отличен с наградата „Иван Николов“ за цялостно литературно творчество и става лауреат на международната академия на изкуствата. През 2002 г. е удостоен с националната награда за поезия „Пеньо Пенев“. През 2005 г. получава и наградата „Атанас Далчев“. Книгата му „5 за 4“, илюстрирана от Яна Левиева, получава националната награда за детска литература „Христо Г. Данов“ през 2002 г., а през 2008 г. е избрана да представлява българската детско-юношеска литература на „Европейски културен сезон“ в Париж, организиран от Френското председателство на Европейския съюз.

Носител на Националната награда „Константин Константинов“ за цялостен принос в детското книгоиздаване (2009).

• В началото на месец март в Посолството на Република Унгария ще се състои тържество по случай връчването на Почетен меч „Балинт Балаши“ на българския поет Иван Цанев.

ВТОРАТА ПОЩЕНСКА КАРТА ОТ ЛИМИТИРАНИЯ ТИРАЖ „120 ГОДИНИ БЪЛГАРСКО ОПЕРНО ДЕЛО“ БЕ ВРЪЧЕНА ВЪВ ВАРНА НА ДАНИЕЛА ДИМОВА

По повод 120 години от началото на оперното дело в България (1891-2011) Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията издаде в лимитиран тираж от 600 броя специална пощенска карта с надпис „120 години българско оперно дело“. Първата карта от този род бе представена пред депутатите от Народното събрание в София на 11 февруари. На 14 февруари във Варна, по време на концерта „Една любовна вечер в операта“, Даниела Петрова – председател на Комисията по култура, гражданско общество и медии към парламента, поднесе втората карта „120 години българско оперно дело“ на Даниела Димова – директор на Театрално-музикален продуцентски център Варна.

ЕНРИКЕ ИГЛЕСИАС С НАЙ-МНОГО НОМИНАЦИИ ЗА ЛАТИНО НАГРАДИТЕ НА „БИЛБОРД“

Енрике Иглесиас получи най-много номинации – 14, за 22-ите награди за латино музика на сп. „Билборд“, съобщи Асошиейтед прес. Иглесиас, който миналата година имаше щастието да чуе на живо и в България, е следван от Шакира, която е с 13 номинации. Телевизия „Телемундо“ обяви номинациите за наградите, които ще бъдат връчени на церемония в Маями на 28 април.

Иглесиас е номиниран в категорията най-добър изпълнител на годината заедно с нийоркската група Aventura, мексиканското поп трио Camila и Шакира. Енрике е номиниран също за наградата за латино песен на годината за „Cuando me enamoro“, която изпълнява заедно с ветерана Хуан Луис Гуера. Гуера получи 9 номинации.

БЕЛОГРАДЧИШКИТЕ СКАЛИ С ШАНС ЗА НОМИНАЦИИТЕ ЗА НОВИТЕ 7 ПРИРОДНИ ЧУДЕСА

Белоградчишките скали, които в последно време оглавиха резервния списък от 14 природни забележителности, имат изключителния шанс да бъдат включени в основния списък от 21 обекта, от които в края на 2011 година с гласуване ще бъдат определени новите седем природни чудеса на света.

Това каза пред БТА кметът на Белоградчик Емил Цанков. Белоградчишките скали могат да бъдат включени в основния списък, след като швейцарската фондация „Новите 7 природни чудеса на света“ дисквалифицира от списъка националния парк „Комодо“ (Индонезия), тъй като при гласуването за него са допуснати нарушения, уточни Цанков. Според условията на класацията при констатиране на нарушения обектът отпада и на негово място в класацията се включва първият обект от резервния списък. Дисквалифицираният индонезийски обект е национален парк, известен с местообитаването на драконовите комоди, и е включен в списъка на световното на-

следство на ЮНЕСКО. Ако Белоградчишките скали бъдат вписани в основния списък на 21 природни обекта, гласуването за тях ще продължи по Интернет до 11 ноември 2011 г., допълни Емил Цанков.

Във връзка с дисквалифицирането на парка „Комодо“ в Индонезия кметът на Белоградчик е изпратил писмо до фондацията New 7 Wonders с молба да получи официално решение за дисквалификацията и за включването на Белоградчишките скали в основния списък на финалистите. Само за една година в рамките на кампанията по номинацията на Белоградчишките скали малкото градче с уникална природа бе посетено от повече от 350 000 туристи, каза още Цанков

ЕРОТИКА И ИЗКУСТВО

Еротиката е една от неизчерпаемите теми в изкуството, а произведенията с еротично съдържание винаги са били обект на многопосочни анализи и дискусии. В тях съществува елемент на дискретна незавършеност и недоизказаност, който оставя всичко останало на въображението на зрителя. Еротичните форми в изкуството на 20-ти и 21-ви век представи през февруари Музейна галерия за модерно изкуство. Еротиката в творчеството на големите майстори е акцент в експозицията, която е открита за широката публика от 10-ти февруари и ще продължи до 24 март 2011 година. Сред избраните имена са Пабло Пикасо, Марк Шагал, Салвадор Дали, Анри Матис, Анди Уорхол, Робърт Индиана, Houben R.T., Павел Койчев, Греди Асса и други автори, част от постоянната колекция на Музейна галерия.

Еротиката като проява и мотив в отделни техни самостоятелни произведения дава нов, специфичен и любопитен дискурс към творчеството на всеки един от тези автори. В центъра на експозицията логично попадат търсенията на Пабло Пикасо. Верен на своето влечение и вдъхновение от женското тяло, испанският художник е представен с офорти и литографии от различни графични серии. Интерпретацията на Марк Шагал по темата за еротиката, любовта и влюбените двойки е отразена в няколко литографии, създадени в периода на 50-те и 60-те години.

КИЛ

ТОДОР ИГНАТОВ – СЦЕНОГРАФЪТ, БЕЗ КОЙТО ТЕАТЪРЪТ И ОПЕРАТА ВЪВ ВАРНА НЕ МОГАТ

На 11 февруари 2011 г., известният художник Тодор Игнатов, сценограф на ДТ „Стоян Бъчваров“ от 35 години, навърши 60 години. Роден на 11.02.1951 г. в София, завършил Националната художествена гимназия в София и НХА „Проф Николай Павлович“ София (1976), със специалност сценография при проф. Асен Стайчев, столанинът свързва целия си творчески път с Варна, от 1977 г. е главен

сценограф на ДТ „Ст. Бъчваров“. Създава сценография и за опера, вкл. за Детско-юношеската опера, негова е сценографията за над 160 театрални спектакъла във Варна. Тодор Игнатов е член на СБХ с 20 самостоятелни изложби живопис и 14 сценографски изложби, също с над 200 участия в национални и международни изложби, сред тях много пленери. Сред признанията, които е получил са 3 награди „Варна“ (1999, 2001, 2003) за изключителни постижения в сценографското изкуство: Награда „Варна“ 1999 за сценографията на театралната постановка „Томас Бекет“ от Жан Ануи, реж. Борислав Чакринов; Награда „Варна“ 2001 за цялостно творчество и конкретно за сценографията на спектаклите „Милионерът“ от Й. Йовков, „Женско царство“ от Ст. Л. Костов и „Рибарски свадни“ от К. Голдони; Награда „Варна“ 2003 за постановката на операта „Дон Карлос“ от Верди, реж. Кузман Попов. Отличен е с още много национални награди за живопис и сценография, негови картини са собственост на частни колекции у нас и в чужбина. Особено ценни наградата си за сценографията на „Пътят към Мека“ от Луис Фигейредо, единствената постановка, която големият бълг. реж. Крикор Азарян прави във Варна и „Полет над кукувиче гнездо“ от Дейл Васерман, реж. Станчо Станчев. Помнят се неговите сценографски решения за: „Човекоядката“ от Иван Радоев, „Сън в лятна нощ“ от Шекспир, „Лорензачо“ от Алфред дьо Мюсе; „Сирано дьо Бержерак“ от Едмонд Ростан, реж. Станчо Станчев (разработил над 100 костюма за тази постановка); „Къща“ от Антон Страшимиров, реж. Бойко Богданов; „Великденско вино“ от Константин Илиев; „Живей и помни“ от Вл. Распутин, „Укротяване на опърничавата“ от Шекспир; „Архангелите не играят флипер“ от Дарио Фо; „Малки комедии“ от Чехов; „Честна мускетарска“ от Валери Петров, реж. Гриша Островски; „Дамски шивач“ от Жорж Фейдо; „Страсти под брястовете“ от Юджийн О'Нийл....

Работи с български и чужди режисьори, включен в енциклопедията „Кой кой е в изкуството на XX век“, Тодор Игнатов полага началото на много културни традиции във Варна: Първи телевизионен театър, заснет в ТВ студио във Варна; Първи Кафе театър в ДКС; Първи Кафе театър в х. „Черно море“; Първи спектакъл на открито в „Римски терми“; Първи Боди арт в ДКС; Първа постановка, в която актьори и зрители са заедно на сцена – това е известната постановка на реж. Стоян Камбаров „Черна дупка“ от Горан Стефановски. Художникът е проектирал и осъществил дизайна на „Музея за история на Варна“, заведенията „Макдоналдс“ във Варна, фойето на етаж на кмета в Община Варна с витража на Света Богородица. По повод 90-ия творчески сезон на ДТ „Стоян Бъчваров“ през март ТМПЦ Варна ще организира специална сценографска изложба на Тодор Игнатов под наслов „35 от 60“.

ВИОЛЕТА ТОНЧЕВА

Всяко поколение има своите идоли – писатели, артисти, певци, спортисти, в които вгражда мечтите си за достойнство и чест, свобода и начин на живот. Тях то превръща в „учителите“ за пример на поведение и мислене, за реакция, жест и дори израз на лицето. Приема ги като светини на великото и идеалистично, които продължава да следва с цялата си воля и енергия, за да си докаже, че са съдбовно запазени големите идеи и личности, които се превръщат в доброто на традицията, а без нея сме „дърво без корен“ (Николай Хайтов). Да загубиш себе си е лесно, но и жестоко в нашето съвремие на глобализация и модерни технологии. Последният роман на Галин Никифоров –

„Лятото на неудачниците“ е резултат на тези тревоги за необходимостта от съхраняване в паметта на магическия красив свят на детството, на „лятото“ на живота ни, когато слънцето свети по-силно, чувствата и преживяванията са екваториални, тогава се лети в други пространства и ширини, сред „тайфуни с нежни имена“ (Богомил Райнов).

Книгата на Галин Никифоров – „Лятото на неудачниците“, С, Сиела, 2010, 143стр, е оригинална, любопитна и четивна, тя идва след сборника с новели „Последната истина“ (1998) и романите „Умерено нежно“ (2003), „Добро момче“ (2006), „Фотографът: obscura reperta“ (2009). Това е свежа и артистично разказана съвременна приказка за отминалия свят на едно поколение, което е на неудачници / удачници. На световния и национален хаос то противопоставя идеализма и сантиментализма си със спомените за родителите, с паметта за училището и „вещиците“, с щуротиите и хобитата, с жаждата за съвест и добродетели. Всеки от героите е част от поколението, от „махалата“ на града, но и от света, защото необратимо е съхранена различността на инди-

видуалното, на съкровеното аз, което е нашият билет в пътя ни през времето и пространството. Романът докосва нежните струни в душата на всеки от нас, затова в процеса на четенето, а и по-късно се запазва усещането за естетическа радост и удоволствие, за топлота и сърдечност в диалога с героите, които се превръщат в наши събеседници и приятели, което е достатъчно за една добра книга на съвременната ни проза и литература.

Темите за „бащи и деца“ (И.С.Тургенев) и за „двора с белоцветните вишни“ (Д.Дебелянов), за „принцове“ (Дончо Цончев) и за „самотните вятърни мелници“ (Станислав Стратиев), а „автора“ пристрастно добавя още на „самотни състезания“ и на „биплан в дъжда“ (Димитър Паунов) чертаят художествените пространства на приказния свят на детството, когато се оформят някои от най-прекрасните черти на характера. За всеки човек това е запазена територия на индивидуалното пространство от Личната легенда (Паулу Коелю) и докосването на тази струна води чрез финеса на изкуството до магията и пищната радост за душата, която започва да се къпе във вечните води на спомена за „тихия пролетен дъжд“ на Николай Лилиев.

ДРАГОМИЛ ГЕОРГИЕВ

САНТИМЕНТАЛИЗМЪТ НА НЕУДАЧНИЦИТЕ

В тези полета и светове ни води романът на младия и талантлив разказвач от Добрич Галин Никифоров, а този избор от герои и теми, съдби и преживявания, стил и език е вече покана за откровен диалог за непреходните и красивите страни на живота ни.

В тази съвременна притча героите са от една градска махала на дълбоката провинция, някъде далеч от столицата. Децата растат на „улица без паваж“ (Павел Вежинов), в строгите български патриархални семейства на реда и дисциплината, със скритата обич на възрастните към децата. Тя ще бъде разкрита, но за жалост след като Смъртта на Карлос Каста-неда, Тази, „която винаги ходела зад лявото рамо на човек“, посети родителите ни. Разказани са емоционално и пристрастно, със симпатия и обич историите на незабравимите приятели Пирона и Гаро, Бубата и доктор Божко, Влади и автора, малкото Паци, Пепа от Б клас и Мариела. Всеки от тези симпатични последователи на „децата на града“ на Христо Смирненски е от поколението, което е с жадно отворени очи към далечното и непознатото, красивото и мечтаното, донесено от музиката, книгите и филмите на Франк Запа, Арета Франклин, Бъди Холи, Кийт Ричардс, на „Дийп Пърпъл“, „Шофьорът“ с Райън О'Нийл и Изабел Анджани. Това е поколението, което чете книги вечер на фенерче, а шахът и фотографията са друг и примамлив свят на тайнството. Атрактивно и сгъстено е маркирана съдбата на всеки от персонажите, които заедно преминават през закономерните конфликти с родителите, идва времето на училищните влюбвания и разочаро-

вания, на студентските години на изригвания на „индивидуалната интелигентност“ (Даниел Голман), за да дойдат лутанията, съмненията на нашето съвремие, което е богато единствено на „пътища за никъде“ (Богомил Райнов). Тези деца „на две епохи“ (П.Пенев) стават истински, достойни студенти, войници, лекари, работници, творци с успехите и грешките, с влюбванията и разделите, с разводите и децата си. Още заглавието ги кодира като „неудачници“, но те са по-скоро достойни мъже и жени, защото преминават през лабиринтите на живота и остават истински хора с чест и достойнство и никога „не са на колене“ (Георги Джагаров). Те изминават изборния „път през годините“ (Константин Константинов) на „самосъд“ (Любомир Левчев) със силата и енергията на продължителите на колумбовското начало на любимите герои от книгите – Робинзон Крузо и Граф Монте Кристо. Тези образи запазват виталността и жилавостта на българина през времето и годините, те никога не се уморяват да търсят, да искат да обичат и да са обичани, което ги прави пример за следване и от днешните млади хора на България и на света.

В художествения модел на света е предпочетен биографичният метод на представяне на колективния образ на „неудачниците“. Романовият хронотоп е в класическия тип на Гьоте, Дикенс, Джек Лондон, Лев Толстой за романтичните и сантиментални „години на странстване“ (Гьоте), за да стигне до времето на зрелостта, на самотата и житейския опит на мъдростта. В тези невероятни години на колективното живеене в махалата се раждат

истинското приятелство, спомените за цял живот, изригва „първата любов“ (И.С.Тургенев), която е задължително невероятна, съдбовна и феерична. Грешките са горди и чаровни, сбиванията не са жестоки, а са израз на пробуденото мъжко начало. Думите и сълзите са пречупени през финеса на сваяна и притеснението, а слънцето в това единствено „лято“ в живота ни свети и топли по неотразим начин и ако не съхраним „видяното и чутото“, „преживяното“ (Иван Вазов), то ще останем духовни инвалиди за цял живот. Художественото време лети през пространствата на градове и военни поделения, прескача често пъти границите и отново ни връща там... в махалата, този храм на „стаята позната“ (Димчо Дебелянов).

Стилт и езикът на романа са на гребена на артистичността от метафори, културни мостове и препратки, на вицове и закачки, с виртуозна лекота се води диалогът, с един замах на четката се рисуват картини, детайли от портретната характеристика. Това удоволствие на пристрастността към изобразявания свят на детството и спомена се принася и върху процеса на четенето като творчество и радост от общуването. Ето една от тези мили качки с учителя, които благородно ще ни прости: „Даскалицата по математика рядко излизаше от лудницата и когато това станеше, я връщаха да преподава“ (с.20).

Литературният и културният живот на България има естетическа потребност от такива книги като „Лятото на неудачниците“ на Галин Никифоров за съхраняването на духовната светлина и топлина в душите ни, а това за автора става чрез запазването на приятелството или, както пее Владимир Висоцки: „никой никога не се връща освен старите приятели“, а миналото не е непразно само ако е честно и достойно.

чава стабилност – икономическа и политическа.

По Българското Черноморие се намира едно от най-старите фарови места не само на Черно море, но и в света. Според ученията, на нос „КП-то“, северно от нос Шабла, още през V век пр. Хр. се е издигал светещ навигационен знак. Това издание представя богат илюстриран разказ за 26 от фаровете по родното Черноморие.

* И двете книги са подкрепени от Програмата за творчески проекти на Община Варна, като част от кандидатурата на Варна за европейска столица на културата през 2019 г.

Красимира Томова и Тинка Бозова, „Кметовете на Варна“, Издателство МС ООД, Варна, 2010 г.

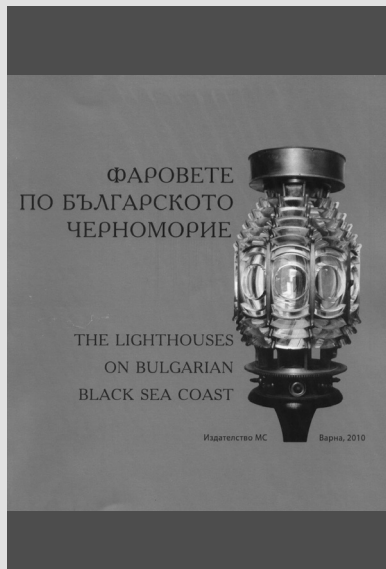
Амбициозно намерение е изследователският проект за кметовете на Варна през периода 1878 – 2010 г. С многогодишни усилия и търпение в него е събран, проучен и систематизиран богат документален и илюстративен материал за живота и дейността на 47-те общественици, нагърбили се с изпълнението

на кметските задължения в града от Освобождението на България до днес. Подказани са, макар и сбито и по-значимите конкретни резултати при развитието на града, свързани с управлението на варненските кметове, довели до оформянето на Варна като един от водещите центрове в страната.

За създаването на албума-монография за варненските кметове са използвани архивни документи, вестници и списания от фондовете на отделите „Нова история на Варна“ и „Най-нова история на Варна“ при Регионален исторически музей. Използвани са и материали от Регионална библиотека „П. Славейков“ – Варна, Регионален държавен архив – Варна, Пресцентър на Община Варна и документи, предоставени от семействата на бившите кметове и институциите, в които са работили. В книгата са включени и разкази на свидетели на събитията, спомени на бивши кметове и техни роднини.

КНИГОПИС*

„Фаровете по Българското черноморие“, издание на списанията „Морски свят“ и „Яхти“, Издателство МС ООД, Варна, 2010 г.

Фаровете са едни от символите на цивилизацията. Не случайно две от античните чудеса на света – Родоският колос и Александрийският фар, служели като навигационни ориентири. Нещо повече – наименованието на о. Фарос, на който се е издигал Александрийският фар, става нарицателно на „капиталното съоръжение с видимост на белия огън повече от 10 мили“, т.е. фар.

Защо фаровете са символи на цивилизацията? Най-напред фарове се строят там, където има оживен трафик на кораби, преди всичко търговски. Търговията е размяна на стоки и означава, че дадено общество е достигнало степен на производство с излишъци и иска да ги размени с друго общество срещу стоки, които то не произвежда. Това означава корабостроене, развитие на съответните занаяти, развитие на навигацията, астрономията и географията като науки. Това озна-

От стр. 1

мерен подход, според който има различни нива, слоеве, нюанси и перспективи, които трябва да бъдат отчитани, дори когато цялостната картина невинно е непротиворечива и ясна. През последните години във Варна бяха издадени книги с различен жанров белег – сатирични, литературнотеоретически, културологически, исторически, публицистични, краеведски и пр. обогатявайки и разкривайки в дълбочина интелектуалните търсения на творците от града.

Днес всички се оплакват от битието си, но не и от ума си. Лениво, макар и с чувства на погнуса, отбелязваме как “правителствата идват и си заминават... претоварени от заграбеното”. Като че ли искрищата на надеждата ни няма никога да прерасне в пламък, защото “до нея на пост бди голям пожарникар”! Любителите на сатирата веднага ще познаят в тези цитати големият български сатирик **Турхан Расиев**. През 2010 г. той издаде (Самиздат “Трас прес”) поредните си “политизирани мисли” и битови “вреди-некипели” в три книжки – “**Политиквеници**”, “**Хайку. Кукуригуу...**” и “**За мъжа и жената... в кръга на шегата**”. В крак с времето на диалектичното ни мислене, Турхан Расиев преоткрива новите значения на някои стари закони, като например, че нищо празно не си остава такова – “майсторите на празните фрази в Парламента бързо си напълниха гушите”, или закона за крушата, която никога не пада далече от дървото: “И в “Другата България” българите са същите”. В книгите си сатирикът не подминава и някои природни метаморфози, спогодили българската социална джунгла през последните десетилетия – “В годините на всестранен разцвет, цветът на нацията в България избледня”. Защо ни дават приспивателно, размишлява сатирикът, щом вече от двадесет години сме заспали, а, ако случайно се събудим, сигурно ще се наложи да умираме... от глад. Така се промени животът ни, че дори и мирът в семейството вече стана сепаративен, а жените – пазарни. Но и за гладните души остана една надежда – скоро ще си ходим по един смокинов лист, хем по-евтиничко, хем готови винаги за предсрочни и всякакъв друг вид избори. Къде е шегата тук? Питайте политиките!

През 2010 г. **Георги Бербенков** издаде своята девета сатирична книга – “**Римувани усмивки**”. Епиграмите в сборника въвлечат читателя в широк кръг теми – от

злощастните ни житейски навици, през нерадостните парични равностметки до аксиомите пред нацията. Пределната искреност и неприкритост, както и автоироничните находки в сатирата на Георги Бербенков ни карат да се замислим преди всичко над въпроса – не се ли оставихме прекалено лесно на течението, пренебрегвайки най-важния урок: да развенчаем най-напред собствените си пороци. “Всеки се затворил в своята клетка и оттам си гледка” – така другите изглеждат още по-жалки, пълзейки надолу-нагоре по обществените етажи. Най-добре е да си купим една прахосмукачка и...

СВЕЩЕН Е ЖИВОТЪТ НА САМОТАТА, В КОЙТО ТРЯБВА ДА ПОВЯРВАШ

Варненската литература през 2010 г.

“Шегата настрани!” – обичат да казват сериозните хора, но то – съвременно, ни доказва, че щом не можем да се поучим толкова столетия от собствената си история, само шегата ни остана – да копаем из изтърбушените ъгли на изтерзаното си битие, та белким открием нещо полезно. Само че **Петър Доков** (“**А жадувахме феникс**”) решително е прехвърлил това занимание на все още демократичните идеалисти и отдавна всяка споменена приказна история го връща към “трънливите баири” на отминалото. Категорично вече писателят не вярва на сибирски жар-птици и отвъдморски белоглави орли-Феникси. Божествените дарове са за избрани, и заслужили. Колкото повече глави – толкова повече воня на лешояди и повече... “собствена пепел”. Защо тогава толкова неистово имаме нужда от митове – я ще повторим модела на “Обреченото на погром въстание”, я ще зачакаме бащицата Джон-спасителя, я ще се намъкнем в нов съюз (пак Европейски!). Тръгнахме да откриваме като луди все нови и нови извори за местен патриотизъм, спасяваме кентаври, превърнахме се на лъжливи вьдичари, “хващайки” по две-три златни рибки на година. Дори циментовите мазилки превърнахме в мерни единици – “на една мазилка” сме били до Шенген! Приблизихме отново хоризонта, ни внушава Пе-

тър Доков, и в най-смутния край на “двайсети век у нас се просмукаха сополиви емулсии на демокрацията”. Но еврата за бедните (народа) все още ги няма! То да бяхме се размножили поне – кой ли не ни прелъстява: чужди, родни, Евразия, Босфора, Сибирски сатрапи, та дори и Новият ред. Загробихме и образованието и сега не знаем какво да правим с този камък на Сизиф. Така тревожно ги реди писателят и даже ни напомня едни думи на Андрей Пантев: “Колкото по-неспособни сме днес, толкова по-величави изглеждат нашите прадеди.” Полезна е тази приказка, както полезно е припом-

ситуация на пълен триумф на идеологиите на оглуяването в България, мисленето оцелява тъкмо в своите най-елитарни форми, отвъд неясните претенции за прагматизъм и достъпност.

Философията на „надредовото“ литературознание на **Панко Анчев** в “**Христо Ботев като мислител. Хипотези**” и “**Руският разум**” се съсредоточава около аномалиите и парадоксите на появата, господството и залеза на литературоведски концепции и школи, на личности, оставили трайна следа в българската и руската култура. Още в началото на “Христо Ботев като мислител. Хипотези”

широко отворена за чужди влияния общност, за която контактите със света са не просто полезни, но изключително необходими и желани. Подчинявайки размишленията си на тезата, че за да се очертае реална и обективна картина на историческия процес е необходимо да се проследят основните етапи, срокове на продължителност, скорост на протичане на отделните процеси и тенденции, в “Руският разум” Панко Анчев подробно и аналитично проследява появата и развитието руско-българските отношения (в т.ч. и на русофилията и русофобията) в областта на „Източния въпрос” и свободата на българите, културните взаимоотношения, на политическата идеология и практика. Проследявайки събитията с изключителен резонанс за съдбата на Русия, изследователят намира нейната уникалност в способността ѝ “да се гордее със себе си, с традициите, които е съхранила и съхранява, с великата си култура”. Това огромно духовно богатство ѝ помага да преодолява уверено и успешно превратностите на историята, да запазва своето могъщество и със самочувствие да участва в разрешаването на световните дела. И да подхранва почвата, върху която расте световното историческо дърво, даващо плодове на човешкото развитие, които всички народи са в правото си да вкусват. Изключителен интерес за читателя представляват статиите за П. Я Чаадаев („Нашият пръв философ”), Алексей Хомяков и неговите заслуги за развитието на Русия и човечеството, за Константин Леонтиев и плодотворите на универсалното мислене, за Иван Аксаков и славянофилската концепция за Русия и руския път. Изследвайки отношението на руската интелигенция от началото на XX век към руската революция, Панко Анчев обръща специално внимание върху едно издание на Московското психологическо дружество от 1902 г. – сборник с полемични статии за състоянието на руското общество, неговата интелигенция и революцията със заглавие „Проблеми на идеализма” („Проблеми идеализма”) под редакцията на П. И. Новгородцев. Изследователят задълбочено коментира позициите на Сергей Булгаков („От марксизма к идеализму”), Николай Бердяев („Етическият проблем в светлината на философския идеализъм”), Семьон Франк и др. Коментирани са накратко и следващите сборници на Московското психологическо дружество, засягащи проблемите на модерното и на постмодерното време, на епохите в криза, т.е. на прехода от една система в друга, от едно състояние в друго, когато се ожесточава борбата на идеите и прераства в борба на класите, съсловията и държавите - „Жалони” (Вехи”, 1909 г.), „Проблеми на идеализма” (1910 г.), и „От дълбините” (1910 г.). Някои от постановките на Панко Анчев в “Руският разум” предполагам, че ще срещнат “на срещните течения” на постмодерния ни нихилизъм по отношение на Русия, подхранван най-вече от спомена за политическите връзки между двете държави през втората половина на XX век. Прави чест обаче на изследователя, че заявява категорично и публично своята позиция по една толкова обширна културна проблематика.

Продължение в следващия брой

Къща на ул. Богданова. Кладенецът в двора. Художник Индржих Кноб

нянето за ветрената мелница на дядо Корчан и Лазар Дъбака – днес я заменихме с ветрогенератори, я колко са се разхвърчали около Каварна днес, а утре по цялата страна! Макар че и обратният процес е не по-малко зрелищен, цитирам: “Бързоноги роми, реставратори и чевърсти ликвидатори поломиха осиротялото минало; присвоиха всичко, което може да се носи, вози, прехвърля, джиросва...от миналото не бива да остане и помен, новото може да почака.” Тъжни са констатациите в тази книга – за юпитата (дошли не със златно руно, за него!), за превръщането на неповолните роби в безволеви роби, за възпитателните методи на политическите чудовища, за незабравените робски инстинкти да излъчват светлината на вожда и пр. Всеки днес си е Хамлет сам за себе си, ни напомня Доков, разсъждаваме тайно нощем каква е разликата – предишните двама носеха бради до кръста, днешните са едносантиметрово брадясали – но светлият път към бъдещето си остава, понастоящем даже е осветен с повече луксове и обикчен с камери да не се отклоним случайно. Шведските маси бързо се ометоха, останаха само чуждите мисли с дъх европеизъм (победа!).

Книгата на Петър Доков “А жадувахме феникс” доказва, че в

ра и обобщава, да изгражда теории за общественото устройство, хода на историческото развитие на българите, ролята и мястото на човека в изменяния се свят и т.н. Не за първи път Панко Анчев подчертава, че Ботевият човек е предтеча на модерния тип личност, осъществен за първи път в литературата в творчеството на Пенчо Славейков, а по-късно и у Яворов и поетите модернисти. Разликата е, че Ботевият човек е все още твърде социален, неотделим от обществото и носещ национално съзнание. За българското следсредновековно общество Христо Ботев е знакът на окончателно извършения преход и начало на ново състояние, в което всемирността е едно от най-ярките проявления на зрелостта и многообразието му. За Панко Анчев Христо Ботев е “може би първият българин с толкова силно и въздигнато национално самосъзнание”, което му дава и самочувствието да бъде не провинциално величие, не просто осъзнал робството си роб, готов да го отхвърли, а напълно равносетен и на най-великите европейски исторически личности.

Българската нация се обособява не затворена в себе си, не оградена с китайска стена и недопускаща никого до себе си и в себе си, а точно обратното - като

ИЗВИНЕНИЕ

Редакцията на в. „КИЛ” се извинява на колегите си от в. „Литература и общество” за допуснатата неточност в бр. 1 от т.г. на в. „КИЛ”, където неточно е посочено, че към статията, посветена на 70-годишнината на писателя Никола Радев („Литература и Общество”, бр. 5-6, стр. 1 и 2) липсва споменат автор. В действителност в края на стр. 2 е споменато: „Материалите за страницата написа литературният критик Никола Иванов”. Извиняваме се за тази неточност, породена от незабелязването на този факт. Както и

за използваните по-остри думи по този повод. И все пак – да не цитираш от коя точно книга на автора взимаш тези материали, според нас е неуместно. Още повече, че започваш материала още от 1-а стр. А забелязахме и, че в същия брой на „Литература и Общество” има и друг наистина неподписан материал, както и несъответствия в преноса на текстовете от първа страница във вътрешните...

Така че, за това което сме стресли – извинявайте. И все пак...

КИЛ

Напоследък светът е изпаднал в истерия. Може би това е нещо ново за него, а може би не е. Някога хората са се тревожили за слънчевите затъмнения и бурите, треперели са пред тях в невидение за същността им, след това са се молили на Бог за душите си, вярвайки, че иначе ги чака Ад, водели са войни или са се пазели от чумата и глада, а сетне са се впусkali в състезание с революцията, политиката и науката. Дали през всички тези векове все сме си мислили, че светът ще свърши съвсем скоро, че нещата няма как да бъдат по-зле, че сме порочни и съществуването ни няма смисъл, че се намираме наскред най-лошия исторически период? Не бих могла да бъда сигурна.

Но знам от какво се боим сега. Дупката в озоновия слой, кризата, нефтеният разлив в Мексиканския залив, клонирането на хора, терористичната заплаха, природните бедствия, свинският грип, своенравните температури, топенето на ледниците, НЛО, спада на коефициента на интелигентност сред населението, изчезването на животински видове, насилието сред младите, разбитите пътища, корупцията... И най-вече водата! Нима не знаете, че е на свършване? Също като петрола, полезните изкопаеми и солта. А и Слънцето ще угасне след има-няма пет-шест милиарда години. Да не забравяме, че ни чака и Апокалипсис през 2012-а!

В учебниците по география трябва да се прибави един открай време неизчерпаем природен ресурс. Дар, който обаче бива безжалостно пренебрегван пред черното злато, скъпоценните камъни, въглищата и желязната руда. Неговото добиване не е трудоемко, нито пък изисква големи разходи. Не е заровен надълбоко в земните недра, даже напротив – земята сама ни го поднася в шепите си. По принцип е широко разпространен и можете да го намерите в изобилие на всеки един континент. Онова, което се явява истинска трудност обаче, е обработването му. Малко професионалисти са останали в тази област, а онези, които откриват тънкостите на занаята, често биват разколебавани от другите, които са се провалили.

Досетихте ли се вече? Ако ли не, имам последен жокер за вас, който няма как да ви подведе. Този природен ресурс е безплатен, тъй като е безценен.

Животът.

Има един много мъдър израз,

ГАБРИЕЛА КОЖУХАРОВА, 17 г., Четвърта езикова гимназия „Фредерик Жолио-Кюри“ – Варна

ЖИВОТЪТ КАТО ОСНОВНА ЦЕННОСТ

който гласи: „Човек нищо не е взел със себе си на Оня свят“. Той е почти верен. Всъщност човек винаги носи със себе си душата си, където и да отиде.

Замислете се за най-красивото нещо, което притежавате, най-любимата ви вещ. Независимо дали става дума за апартамент, кола, бижу или просто малък стъклен ангел. А сега си представете колко лесно бихте унищожили онова, което ви е скъпо – може просто да го изпуснете по невнимание и то да ви напусне завинаги. Могат да ви го откраднат. Можете да го изгубите. Може да изгори или просто да излезе безследно. Вещите, към които сме толкова привързани, са тленни, чупливи и крехки, а в същото време вярваме, че те са смисълът на живота ни. Че без тях той би бил провал. А всъщност той няма нужда от пълнеж. Той не се чупи, не гори, не изчезва и не се краде. Единственият му недостатък е, че е силно зависим, като бебе от майка му – зависим от нас. По природа всемоушен и способен да се справи с всяко предизвикателство, надарен с огромна мощ и мъдрост, в нашите неопитни ръце той се превръща в пластилин – въртим го, сучем го, а все не сме доволни от придобитата форма, докато накрая не го раздробим на парченца или не оставим някой друг да се занимава с него. Връщаме се към онези дреболии, които са красиви и полезни, които смятаме, че свидетелстват за нашата стойност като хора или успеха ни, но никога няма да спрат дъха ни, няма да накарат сърцето ни да бие по-бързо, нито пък ще се стоплят с пламъчето на Божествената искра.

И в крайна сметка ги превръщаме в онзи пълнеж, от чиято липса, повярвайте ми, животът ни изобщо не страда.

Казват, че преди много, много години настъпило време на промяна, наречено Ренесанс, или Възраждането. Хората се отърсили от студените тръпки на Тъмните векове и излезли на светло. Посмели да поставят себе си в Центъра на Вселената, да признаят, че в тях бушуват страсти и любопитство, и не само признали, ами и започнали да живеят живота си в тяхна услуга, без да се боят. Дръзнали да поставят Бог в сърцето, а не в църквата. Загърбили безконечните си битки, за да открият нови земи, да напишат немислими дотогава творби,

да станат независими. Макар и за малко, се усетил свежият полъх на свободата.

Но сетне настъпила друга епоха, не толкова далечна от нас, през която хората започнали да се превръщат в понятия – демократи, комунисти, нацисти, евреи, хомосексуалисти... Дори и добре да живееш, рано или късно се сблъскаш с истории за Войната. Осъзнаеш ли, че немислимите разкази са не измислици, а факти, те хваща страх: страх от това колко малко е значел животът ти тогава. И за миг осъзнаваш, че си богат.

Има една чудесна песен, няма как да не сте чували. Казва се „Прекрасен живот“ и в нея се пее: „Няма нужда да се смееш или да плачеш, прекрасен, прекрасен е животът“. Един ден попитали изпълнителя на парчето защо пее за нещо толкова вдъхновяващо и красиво, а все пак звучи тъжно. Той отвърнал: „Когато съм щастлив, никога не отивам до студиото“. Има истина в неговите думи. Замисляли ли сте се, че най-често се чувстваме благодарни, когато научим за чуждото нещастие – земетресенията в Хаити направила леглата ни малко по-топли, затрупаните миньори в Чили направили собствената ни работа малко по-лека, смъртта на иранското момиче Неда, превърнала се в символ на бунта, леко поотпусна хватката около сърцата ни, изпращайки децата си на училище сутрин.

Непонятни сме, когато се загръщаме по-плътно в палтата си, подминавайки бездомниците по улиците, убийците и жертвите им, изоставените деца в домовете за сираци, ограбените и грабителите, лъжците и излъганите, „тежките“ филми по истински случаи в кино и по телевизията. Смешни сме, когато се ококорим срещу витрините на магазините и простациите по телевизията. Но и това, че се обединяваме в името на някаква кауза, която забравяме след не повече от седмица, не ни прави чест. Как да запазим най-ценното си за нас и за другите, когато му обръщаме гръб от страх да се изправим срещу похитителите му?

Понякога, мислейки си за по-растването и живота, който ми предстои като възрастен човек, се чудя какво трябва да направя със себе си. Как да понеса всичко това, което ме залива – мен и връстниците ми, – като някакво

настървено цунами от новините, вестниците, действителността. Как ще се справя, след като сякаш никой не се интересува от младите хора, освен ако не е в контекста на някаква нова статистика на Европейския съюз, която ни представя като тъпи, незаинтересовани, изпаднали или престъпници. Какво да реша, след като толкова много искам да остана в собствената си страна да уча и да живея, а в същото време най-престижният ни университет хлопва врати заради липса на средства и се разкъсва от протести и оплаквания, без и дума да става за това, какво се случва същевременно с обучението на студентите, доверили се на Алма матер. Как да следвам мечтата си да стана писател, след като от сега знам, че ще трябва да вода битка с културните среди, за да ми обрънат внимание. Как ще си намеря работата, след като завърша, ако още сме в криза и работодателите обръщат гръб на младите и все още неопитни кадри. Как...? Дали...? Защо...?

А аз съм на седемнайсет години.

Странно е как от съвсем малки ни подготвят за това, че ни предстои тежък живот, в който ни очакват множество разочарования, провали, сътресения и трудности. Гледайки телевизия, при съобщаването за някое изключително жестоко престъпление, огромна измама, масова стачка или пък корупционен скандал, ние си казваме: „Какво да се прави, такъв е животът“. Не, животът не е такъв. Как можем да смятаме, че неговият смисъл е нещастieto, след като можем да направим толкова невероятни неща с него... Замислете се само за всички гении, за всички пътешественици, за всички писатели и артисти, за себе си, когато се чувствате удовлетворени от съществуването си и се радвате, че сте тук точно в този момент. Тръгнете от Шекспир и стигнете до онзи пенсиониран французин, който обикаля Европа на колело и усмихнато разказва как в България много му харесали природата и гостоприемните хора. Всички възможности, които имаме, силата, която притежаваме, за да променяме, интелекта ни и въображението ни и всички чудеса, които ни заобикалят, без дори да осъзнаваме, че са такива, а ние пак сме склонни да очакваме само провали, тъга и края на света. Би трябвало да

чувстваме нетърпение да се впуснем в живота, а не да въздишаме примирено, когато това време настъпи.

Аз не твърдя, че нещастieto не съществува. Далеч съм от тази самоизмама. Но един релист не е такъв, ако отрича доброто, а признава само лошото, ами когато поставя на везните и двете възможности. Когато не омаловажава съществуването.

Ден след ден времето минава, а с него си отива и частица от най-голямото ни богатство. И ние го разхищаваме дори по-бързо от водата – за цяло и нещяло.

Следващия път, когато гледате новините и се почувствате потиснати заради политиките или икономистите, когато сте нещастни или ви се струва, че мъките ви са безплодни, представете си как Земята се върти. Опитайте се да преброите звездите на небето. Погледнете хоризонта и осъзнайте, че е невъзможно да съществува такава красота, но в същото време я пиете с очи. Не забравяйте, че ни чака нова ера. Разходете се и помислете, че вие движите тялото си, че то изпълнява вашата воля, че ако пожелаете, то ще побегне и само и единствено по ваша приумица може да се спре. Разберете, че ще живеете вечно и почувствайте вълнението от това прозрение. А после се усмихнете, защото всичко останало, което така лесно ви е разстроило, изглежда смешно в сравнение с това. А то е навсякъде около вас, независимо дали се намирате в България или в Космоса.

И не погребвайте това чувство. Забравихме ли за какво е всичко? Може би никога не сме и знаели, ще каже някой. Както винаги обаче изгубеното, което търсим с часове, се оказва точно пред очите ни, а отговорът на заплетен въпрос е толкова прост, че отначало дори сме го отхвърлили като възможност. Кажете ми какъв друг би могъл да бъде смисълът на живота, освен това да го изживеем по най-добрия възможен начин! Без да се самосъжаляваме, без да се отказваме, без да отричаме, без да бъдем алчни или егоисти, без да използваме другите, без да причиняваме страдание и разрушение, без да лъжем (най-вече себе си), а просто да бъдем щастливи и пълноценни, да съчиняваме мечти като децата и да ги сбъдваме с опита и уменията на възрастните, да бъдем ревностни бранители на най-голямата ни ценност, единствената ни ценност – животът.

СТАРА ВАРНА, РИСУВАНА ОТ ИНДРЖИХ КНОБ

От стр. 1

Завършва (1911) землемерство в Пражкия университет. Същата година идва във В. при своя състудент Константин Димитров. Запознава се с братята Карел и Хермин Шкорпил, които го включват в техн. комисия на Варн. археологическо дружество. На младия инженер е възложено да изрисува старата част на Варна. Картините на чешкия инж.

(акварели, акварели с туш, рисунки) са включени в из-

ложбата „Варна в картини“ (според каталога, панорами, албуми, картини, планове, албуми, атласи, чертежи, стереоскопични снимки, ликови и др.), открита 8 – 30.07.1912. Рисува 2 панорами на града – едната за времето преди 1878, а втората – след Освобождението (в Музея на Възраждането се съхраняват 35 творби, 2 са в Музея за история на Варна.). За Първия международен конгрес по градоустройство и изложба в

Белгия (1913) подготвя фотоплан на старата Варна и ретроспективен план на града от основаването му до началото на XX в. За учебни цели подготвя голяма картина на първата българска столица Абоба-Плиска. Изработва гипсови отливки на чаши и релефи от античния свят – жертвоприношението на Ифигения, Орест в Таврида и др. Участва в изработването на регулационните планове на града, канализацията и електрическата мрежа. Награден от Цар Борис III с кавалерски кръст за граждански заслуги. През 1926 г. напуска Варна. (1963 г. посещава Варна, радушно посрещнат от варненската общественост).

Варна. Кръстопътят на ул. Княжеска и Богданова. Худ. Индржих Кноб

СИМЕОН ИЛИЕВ НА 70 ГОДИНИ

СИМЕОН ИЛИЕВ (16.02.1941, роден в с. Стожер, Добричка област) – Член на СБП и на Сдружение на писателите-Варна. Печата стихотворения във вестниците: „Добруджанска трибуна“, „Народно дело“, „Полет“, „Маяк“, „Димитровска вахта“, „Девненски възход“, „Народна

армия“, „Студентска трибуна“, „Пулс“, „Литературен фронт“, в алманасите: „Простори“ и „Поезия“ на СБП и др. Негови стихотворения са излъчвани по национални и регионални радио- и телевизионни станции. Печелил е редица литературни конкурси. Негови стихотворения са

превеждани на украински език.

Симеон Илиев е издал книгите: „Свиждане“ (1975), „Къси нощи“ (1981), „Слепи мъгли“ (1983), „Земни страсти“ (1998), „Сбогом на лятото“ (2001), „Пътна врата“ (2003), „Гореца възраст“ (2005); „Грешен свят“, (2008)

ДРАМА

Кой разстреля мечтите ми днес и крилете ми силни отрязва? Знам, че палачите нямат чест и събират, събират омраза.

Ала как, ала как занапред без мечти, без криле ще живея? Цял живот, цял живот без късмет – остра болка и скръб ме люлеят.

Но след време, когато във мен се роди безразличие само, аз ще гледам със поглед студен на палачите страшната драма.

НОЩ

Ветрове се бият настървено – шпагите им в тъмното свистят. А нощта заприда със вретено своя пълен с неизвестност свят.

И не знам какво ще ми сервира тази неизвестност през нощта? Вятърът навънка още свири и гаси на месеца свещта...

Става тъмно. Тръпки ме побиват... и пълзи страхът навред по мен. Хайде, нощ, по-бързо си отивай, че очаквам утре слънчев ден.

ПЪТ

Дълъг път извървах, дълъг път... Цяла вечност се скитам самотен, с люти рани по живата плът – сякаш в мен се е целила рота.

Сякаш в мен водопади гърмят и отекуват в душата ми с грохот. Във последен решителен поход моите думи съдбовно вървят.

Те не знаят какво е пощада и пощада не моля за тях, а по мъжки докрай да изстрадам своята болка и чуждия грях.

ВОДОЛЕЙ

Вятърът изгризва нощта... Прозира утрото на Февруари. За първи път усещам света в гласовете на орисници стари.

За първи път... Уплашени те от плача ми неистов и странен, пророкуват: това дете ще носи под гръдта си рани.

И всяка дребна човешка скръб ще го жегва в сърцето люто. Ще се движи на живота по острия ръб. Ще заспива на болката в скута.

Ще го събужда настърхнал лай от насъскани, лоши думи. Всяко начало и всеки край ще го правят добър и разумен.

И ще разпъва под синия свод своя шатър за песни и речи. Ако в песните има живот, той ще бъде безсмъртен и вечен.

ДИМИТРИНА ЯКИМОВА

СТУД

Крепи ме младото силно рамо в свеж дъх от билки или цветя на лято кратко, което рано, в слана попарено, отлетя...

Пътеката се белее празна. Смязва полъхът на деня. От тая сила поела, бавно вървя през зимата си сама.

Коси ме влага. Дълбока плесен. В сън летаргичен покрита паст. Безкрила, крехката моя песен немее плаха. Смалена, аз

се свличам мъката да затворя в сърцето. Фалшът с привичен зов пристъпва в своя поредна роля – на святост, истина и любов.

Димитрина Якимова

ЗИМНА ДУША

Орфана душата – дрипа жалка – от снежните атаки, се ветрее безлюдна. Над оставащото малко фантазията вихрена се рее:

че пролетният вятър я обгръща във шарена прегръдка да танцуват по разпилян на воля цвят – завръщане оттам, където гълтби ликуват.

В минутите, когато се събужда, за да завие тъжен, беден скитник, в съзнание, че някому е нужна, дарява се във името на ближния...

ИДИЛИЯ

Когато пътем вятърът засвири, бе болката в юмруците премръзнали. Разтвори пръсти и видя как бликва и хуква жива, палава река, а скрежът, който блъскаше в очите, изсипа се във скута и преля. Сбогува се. Положи младостта си унесено на бялото ѝ ложе. Докато вилнееше вихрушката, потегли за поредния си кръг. И входният звънец щом изкрещя пресметливо, победно и злорадо, с очакване след миг да се окаже търкулнала се в гърч по стъпалата, нагазила бе толкова далеч в пътеката на детството познато, че милваше спокойното ѝ чело отново свеж венецът от метличини, а в кошничката розова, от мама подаръкът, се люпеха мечти. Една след друга с длани ги докосна. Те литнаха нагоре и покриха лъчистото, златистото небе, високо, над глави и рамене...

ДА СИ СПОМНИМ

АТАНАС КОЕВ

МУРГАВО СЛЪНЦЕ

Всичко може да се случи в тази прашина равнина. Да те сепнат – в краен случай – бързи стъпки на жена... Под опънатата дреха обли колена сноват и напират весел дявол в целомъдрената гръд.

Даже вятърът да духа с триста километра в час – триста ручая бълбукат във дълбокия ѝ глас. Слънцето да е с превръзка от изкуствена мъгла – като слънце ще те греят мургавите колена.

И ти идва да забравиш всичко друго в този ден: кой те е продавал вчера, кой от теб е провален... Само в сребърното було на дъждовния ѝ смях да потъваш, да се губиш – и да не усещаш страх.

Господи, нима от глина Ти човека Си създал? И нима подир година пак ще се превърна в кал? И защо е тази луда надпревара всеки ден – кой да бъде победител, кой да бъде победен?...

Трийсет сребърника дрънват всеки месец в моя влог – трийсет пълни дни. По трийсет. И по трийсет. Цял живот.

Но човекът е надежда... Нужно му е след дъжда две слънца да го огряват. Всичко друго е лъжа...

АТАНАС КОЕВ е щедър. Макар и с този сравнително неголям обем на творчество – то му. Неоспорим талант, в когото вярвах много. Впечатлява ме културата на стиха, визискателността и категоричността на автора.

Никога няма да забравя стихотворението му „Мургаво слънце“. Само това стихотворение да беше написал щеше да остане в българската литература, както Стамен Панчев със стихотворението си „Сине мой“. С това не искам да кажа, че не харесвам другите му творби. Напротив! Във всичките си стихотворения Наско е оставил отпечатка на своя талант.

Атанас Коев е поет на честта и достойнството. Рицар на поетичния дух. Поет, към когото бог е бил много

МОЛИТВА ЗА ЖИВАТА ВОДА

Трябваше ми този ден, тази радост люта – да разнищвам изумен трезвите минути;

да изгарям – миг след миг – в кладата пазарна, да изгарям – като вик – изстрел на китара.

Трябваше ми – като сън – този празник прахен – с остри крясъци и звън на строшени чаши.

Чувах жадния му глас в делничната клюка; глухата му сластна страст как в душата чука...

А когато той дойде, а когато лумна, трябваше да му дадем обич, вярност, умност...

Всичко трябваше – от нас – като пред олтара: дума, грижа, мисъл, сваяст – в изстрел на китара.

Ах, китарата звъни и мълвата литва... И изригва на вълни яростна молитва:

-Господи, душа ми дай и за хляба светъл, и за живата вода, Господи, в сърцето!

МИХО СТОЙЧЕВ

ВЕЧЕР

Във този гръб ни обърнал живот,
където и Бог е често отречен,
тъй кротко, добронамерено спят
очаквалите дълго тази вечер...

А хора-вълци ходят, нямат сън,
надушили в тях беззащитна плячка.
Пробуден плахо надничам вън,
усетил дебнещи сенки, на крачка...

И докога ще бъдем все така –
смирена им и безгласна ситост?
Отнели ни последните блага,
те за живот дори не ни и питат...

Сгъстява се до съпест вечерта
и страхът във кошмарен стрес
прераства.
Дори и създателят на света –
забравен, едва ли ще вдигне гласност...

ЗАБРАНЕН ПЛОД

Какво безвремие. Далеч от радост.
Далеч от празници и от любов.
Дали светът напълно се разпада,
Че всичко смислено е на ръба?...

Отшелничество. Болка. И умора.
Заклучени врати. И самота.
И шепот между близки, вместо говор –
отдавна си изгубил нежността...

Забързано на юг тревожно ято –
студено му е може би при нас.
И няма кой да стресне гишината,
поне със вдигнат към небето глас...

И мъртъв ли?... Какво е днес човека?
Забравил ли е чувството за род?
Нима животът не е жив за всеки
и е забранен за щастие плод?

ТАЙНАТА ВЕЧЕРЯ

Тук идват близки на порока само.
Рогатият ги сбира всяка вечер.
И все „апостоли”. Предател няма –
какво са трийсет сребърника вече...

След звън на чаши близостта прегаря.
И всеки пред Исусов кръст застава.
Разпъва се. И почва да повтаря,
че Бог е милостив. И възкресява...

Какво „богатство”. Само с колко сина
ще се сдобие Отецът всевишни.
Вместо от лъжичка от бъчви с вино
те вземат комка. „Причастие”
скришно...

И всеки иска да е по-високо –
макар разбойник, с божие право...
Дали не знаят, че Пилат е събркал –
осъдил е Исус вместо Варава?...

НЕВЪЗМОЖНА ПРИТЧА

Добър да бъда – от дядо зная.
Злото е грях – да не правя.
И като смъртен да си призная,
Вярвам ще вляза във рая.

С открита болка, далеч от тайни,
май че наивен изглеждам...
И все се чувствам като изгнаник
в собствената си надежда.

Риза на ближен дадох, а все тъй
Ангел не идва на среща.
Дявол ли ми е взел от късмета
в блага усмивка предрешен,

че и не иска и да ме знае
Господ от своето ложе,
поне доброто да ми признае –
скромната моя възможност...

Някой подслушва скрито зад мене,
че ветровете не зная:
Господ направил нова промяна –
грешните вземал за рая.

Еми Цветкова живее в провинциален град, където всички се познават. Няма нито една издадена книга. Не членува в писателски съюзи и сдружения. Заявява, че няма да плати пукнат лев, за да види името си отпечатано на хартия. И пише със сила, която те отвява. Критиката я подминава или не я забелязва. Това да ви напомня нещо? Само дето Емили Дикинсън нямаше интернет.

Еми Цветкова не пише, за да бъде писател. Тя има да съобщи нещо и го прави директно – бързо и ефективно. Нейните „писма към света, които никога не ми е писал” не целят да бъдат харесани, нито са адресирани към академичната литературна общност. Те попадат в ефир за да стигат онези, които наистина държат да ги получат.

На Еми Цветкова не и пука за критиката. Не и пука дали един ден стиховете и ще се изучават в час по литература.

Еми Цветкова е уморена от глупости, от лъжи и увъртания, от поединично спасяване, от измислени герои, от пъна на света, мелодраматургията и високите ботуши. Последното е от Фейсбук статуса на Еми за 10.02.2011 г.

КИЛ

ЕМИ ЦВЕТКОВА

ДЖАЗ ЗА ДЖАНКИ

той –
тоест ти ми липсваше
липсваше ми 15 години и после още около
3 месеца и половина
докато ходех боса и петите ми цъфтяха на двора вместо
майският сняг
ти – тоест той, слушаше джаз от някакви, които после ти казаха
адиос амиго или салюти е бачи и потеглиха за вечните снегове
в търсене на още една ледена принцеса
като че ли тук не ги ринехме с дузини или може би търсеха
парична изгода – то кой не търси, така де
докато те оставиха под дъжда
сигурно си припявал наум поправяйки счупеният трабант на приятел
а на мен ми цъфтяха петите
вместо майският сняг който кучето на съседите препика
а джанките капеха като градушка върху уморените ми гръб и колене
казах просто – язък, отиде ми джанковото сладко тая година
сритала джапанките
и простирах пелени
които после искаха гладене
ами да, памперсите още бяха в зората си както и пустата му

демокрация
която едва ли ще доживее да узрее
та не ми беше до джаз
а най-много до Лепа Брена, която кацваше на
стадиона със хеликоптер
би могла да кацне и върху пазарните ниши
които отваряха широка паст
за такива като нея и още последващите я
Весна Драгана и още няколко родни селски пръчки
но на мен ми цъфтяха петите
точно
и Нора Джоунз още носеше ученическа чанта
а пък Елла и Били

бяха мъртви отдавна, за да ги черпя една изстудена
мента
и сякаш надничаха от покрива
на Музикантският Рай
и ми прашаха дъжд
дъжд от джанки си беше, казвам ти
а ти, тоест той си стоеше под онзи дъжд мокър
и не даваше пет пари
за майският сняг и за кучето на съседите
а аз
аз не знаех какво ми липсва

ИЛИЯН ТРОЯНСКИ

ВЕНЕЦЪТ НА ПРИРОДАТА

Съвестта ми е тъмна,
а кръвта ми – зелена,
тясна дупка – бездънната
празна вселена

где без край и начало
в пламък адов се мятат
сред кълбото кристално
на ума ми змията.

От градините в Едем
прокуден навеки
да се лута в неведоми
глухи пътеки

ту духът се съмнява,
ту плътта в изнемога
все отдава на дявола
туй, що в дълг е на Бога.

Образ земен изгубил,
роб на пагубни сили -
мрачен демон на Врубел
в Соломонови лилии,

свяст не знае умът и
не види гледецът
тоз ли гений безпътен
на Бог е венецът...

Но луната безсънна
не знае съмнения:
Съвестта ми е тъмна,
а кръвта ми – зелена

КОННИЦИТЕ НА РАЗУМА

Докато светът догаря
до последната греда,
всички конници на царя
ще преминат през града,

ала не да търсят кът такъв,
че да смирят очи и слух –
те са конници от плът и кръв,
но с много силен дух.

Те ще дойдат тук, където
битката завърши днес,
за да погребат последните
остатъци от дълг и чест,

ала няма да ги видим –
те не са от този свят,

те пространството по друг
диагонал ще прекосят,

те под по-различен ъгъл
ще преминат през света,
те с последния му въглен
ще изчезнат в пепелта,

и във мрака ще потънат –
вън от стенения град,
без дори да се обърнат
със прощален взор назад,

за да отлетят в небето
към всемирния чертог,
взели в себе си което
е помежду тях и Бог.

Топлата юлска вечер носеше откъм морето мирис на водорасли, а нескончаемият говор сред пъстрия поток от хора по булеварда към входа на Морската градина наподобяваше жуженето на пчели от стотици кошери. Гларуси периодично напомняха на съседите си, че гнездата им около комините са запазена семейна територия. Отвреме-навреме откъм залива се носеше провлеченият бас на корабна сирена, а фарът на Галата упорито пронизваше морската здрачина на равни интервали. Акордеонисти, гайдарджии и цигулари опитваха да изкарат по някой лев „на шапка“ и благодаряха на минавачите, които пускаха монети, а понякога – и цели банкноти в положените за целта картонени или консервни кутии. Имаше и инвалиди, както и малки циганчета, които откровено просеха. Разбира се, наблизко винаги се подвизаваше „покровител“ на изобретателните малки циганета. Той зорко наблюдаваше и от погледа му не убягваше какъвто и да било опит на малкото просяче да укрие част от лесно спечелените пари, които по-късно вечерта щяха да се превърнат в бутилка евтин алкохол и цигари вместо в нещо за храна.

Борис обичаше да се разхожда в такива вечери по булеварда към Морската и по алеята край морето, да среща хубави жени, да ги разсъблича мислено, да оценява достойнствата на фигурите им, да си мечтае какво ли не. Това поне никой не можеше да му забрани, нито да му отнеме. Откакто баща му почина, малката къщичка, в която живееше във вилната зона над града, сякаш се схлупи още повече. Майка му – вече възрастна и болна женица, шетахте из къщата и в малкото дворче пред нея, скърпваше положението с някоя гозбица. Докато Борис намираще работа, бе добре. Носеше пари къщи, купуваше продукти за готвене. Понякога дори купуваше и деликатеси, на което майка му укоризнено поклащаше глава, но дълбоко в себе си бе горда и благодареше на Господ, че синът ѝ е жив и здрав и не е сама на старини. Борис работеше като общ работник по строежи, не се плашеше от тежка работа. Вечер отиваше да работи допълнително, където го повикваха – я някоя задръстена тръба към отходна шахта или комин да изчисти, я да копае лозе или да цепа и пренася дърва за огрев. Случваше се дори да не му платят или да го ошетят в заплащането, но майка му го успокояваше и го уверяваше, че животът е пред него и Господ ще помогне, защото Той вижда всичко и всичко знае. Тя бе благодарна, че синът ѝ не се пропи, не се поведе и с лоши приятели. Всъщност, приятелите му не бяха много – няколко момчета от ученическите години, с които някога бяха по поляните след топката, а после Борис ги поканваше на масичката под лозницата пред къщи. Тогава майка му им се радваше като на свои деца, късаше им едри домати и люти чушки от градината и им правеше вкусни салати, сипваше им варен боб или някоя постна яхния и с радост ги гледаше как на чист въздух омитат чиниите си с апетит. Тези романтични срещи обаче постепенно орediaха, защото едно от момчетата се задоми далече от Варна, друго отиде да работи в Гърция, трето влезе във военно-

морското училище и вече рядко се обаждаше, а най-близкият му приятел претърпя катастрофа и вече втора година родителите му бяха по лекари, болници, адвокати и съдилища, за да закрепят, доколкото може, разбитото му здраве. Самият Борис завърши гимназия с приличен успех, но за учене по-нагоре не можеше и дума да става, защото за това трябваша много пари...

Ето защо тази вечер Борис усещаше самотата по-осезаемо отвсякога. Приятелка за сериозна връзка така и не си намери. Онези момичета, които той харесваше, бяха недостъпни за него. Дори когато на два пъти се влюби не на шега, щом нещата опираха до по-сериозно опознаване и възлюбената му виждаше къде и как живее, всичко свършваше дотам.

Борис вървеше, вдъшваше аромата на всякакви парфюми, които го облягваха при разминаването с изискани дами и млади момичета, хвърляше поглед към пънните маси в заведенията наоколо, където бяха насядали чужденци и всякакви летовници, гости на морската столица. Оттам се носеха аромати на скара и всякакви вкусни ястия, а наоколо дремеха охранени котки – самото олицветворение на благоговението и котешката аристокрация. Те ревностно пазеха своята територия от нашественици. Белязани с плomba на ухото улични песове също бяха заели стратегически позиции до своите любими заведения и при вида на някое домашно куче,

ВАНИЛИН ГАВРАИЛОВ

ПО ЛУННАТА ПЪТЕКА

разхождано от стопанина си на повод, на глутници се хвърляха срещу него с лай, за да покажат недвусмислено кой е тук владетелят на тротоарното пространство.

Хубав град си е Варна, мислеше си Борис. Каквото и да стане, не би го заменил с друго място за живеене. Само работа да има. Често пъти мечтаеше да замине някъде в чужбина, да спечели пари, да се върне тук и да изведе майка си от малката къщичка, в която се бе родил и израсъл, да купи гарсонирка в някой от крайните квартали, но все пак в града, за да ѝ създаде нормални условия за живот в старините ѝ. Бяха му казали, че е най-добре да замине за Щатите със зелена карта, но и за това трябваша немалко пари... Борис си представи как вече пътува – с кораб, например... Или най-добре със самолет, че то къде си е път!... Там като пристигне, започва работа, научава английски, печели пари, изпраща на майка си и ѝ пише писма. Не, най-добре преди това да ѝ купи мобилен телефон – да ѝ се обаждат по-често, да я успокоява. А тя, като знае, че е добре, ще го чака по-спокойно, няма да се тревожи толкова. Като ѝ нацепи и натрупа дърва за огрев под сушената за две зими, като попритегне къщичката, ще замине по-спокоен. През две лозя по-нагоре също живее семейство възрастни хора, ще се крепят и наглеждат взаимно. От съседите по-големи роднини няма. Веднъж даже съседите им донесоха един буркан със свинска мас и найлонова торбичка с пръжки.

Ех, къде тоя късмет – да замине за Америка!... Тогава, като се върне, вече и жена ще си намери като другите. Нека не е красавица, но поне да е симпатична, да е някое бедно момиче, ама да е свястно, да го уважава и да е къщовница, да не е като

повечето днес – като им подсвирнеш и – готови да легнат с теб за по една нощ, само да платиш добре. И да не е гевезана!... Такива най не ги понася – разни префърцунени, дето само за тоалети мислят и как да харчат немъчени пари по магазините.

Не усети кога се бе спуснал на крайморската алея. Тук животът кипеше с пълна сила. Откъм всички заведения гърмеше музика. Дали да не изпие една бира в някое от тия заведения?... Май не е добра идея, защото е само с пет лева в джоба... А тук бирата е скъпа и може да се наложи да се върне пеш километри назад, което значи посреднощ. Че и в тая тъмнина, при тези скитащи из лозята глутници кучета, най-добре е човек да си се върне овреме. Пък и майка му така и няма да заспи, докато той не се прибере. Най-добре е да повърви отново назад, да си купи една-две бири от някой магазин, докато още не са затворили. И да седне после някъде на брега на морето, да си ги пие и да си помечтае. Ще си остави и два лева... Един – за билетче за връщане, а един – да слезе утре отново към града и да попита за работа в една строителна фирма, където бе работил преди година. Все ще му излезе късметът някъде. А сега да си отпусне малко душата...

Върна се, влезе в най-близкия гастроном и обмисли покупката. Най-изгодно бе май да си купи една булилка бира от два литра. Колкото изпие – изпие, а останалата ще си

изкараш, твои са си. Трябва да помисли сериозно по въпроса! Животът си тече, човек не бива да стои със скръстени ръце. Година-две ще минат като два месеца. Само добре платена работа да си намери там, всичко ще е наред. Ще пести, няма да харчи току-така...

Не усети кога се изминал толкова голямо разстояние. Тук каменистата крайбрежна ивица вече сте стесняваше и отляво високият бряг се спускаше, обрасъл с дървета и храсти. Няма накъде да върви по-нататък. Ей тук, на този камък, е добре. Приседна, извади кутията с цигари и опипа съдържанието ѝ. Бяха му останали само три цигари. Ще изпуши тук една, ще си пийне някоя и друга глътка бира, ще си хапне от солетките и после – хайде обратно. Обичаше морето и тези срещи с него му даваха сили да продължи напред. Тази вечер то бе сравнително спокойно. Вълните прииждаха и се отдръпваха на големи интервали никак лениво. Вдъхна дълбоко соления мирис на водорасли – ароматът на неговото детство, когато по тия места идваха с приятели да вадят миди и да ги пекат на тенеките. Я каква пътека е направила луната!... Ей с онзи кораб там, дето свети на рейд, да отплава по тази пътека, – направо към Босфора. Оттам вече – пълен напред към Америка!... Той отвори бутилката със задоволство, отпи бавно няколко глътки и отново я затвори. Отвори и пакетчето със солети, изтегли снопоче и отгризна.

Улица в старата част на Варна. Художник Индржих Кноб

прибере за къщи. Там поне хляб и готвено има. Майка му се бе погрижила за зимната, цяло лято затваряше буркани с каквито зеленчуци изкара в дворчето пред къщи.

Тръгна обратно с найлоновата торбичка в ръка, а в нея усещаше приятно тежестта на пластмасовата двулитрова бутилка с бира. Намери стотинки и за едни солети и вече отдалече предвкушваше удоволствието от предстоящата среща с едно от любимите си места за уединение – брега на родното варненско море...

Сви вляво по крайбрежната алея и продължи с вече по-бърза крачка. Нали вече имаше ясен план за вечерта, имаше време за губене. Шумните и блестящи заведения вече не го интересваха. Подмина ги, без да обърне внимание на техните реклами вдясно и вляво, после тези вляво и продължи. Отново се унесе в мечти... Там, в Америка, хората си получавали всяка седмица заплатите, не е като тука. И не те лъжат, като тия тука. Колкото си

Все пак, хубаво си е тук, в България! Кой каквото ще да казва!... Затова, като поспести пари в Америка, веднага ще се върне отново тук, край това красиво родно море, в този хубав град, в който всичко му е мило и не би го заменил с никое кътче по света!...

Дочу зад гърба си говор и стъпки...

– Ей, пич, тука има някой! – изломоти дрезгав мъжки глас.

– Да бе, я да го видим тоя кво прай тука! – изфъфли друг.

Борис извърна глава. В дрезгавата тъмнина луната за миг изплува отново иззад облак и освети силуетите на двама мъже, които очевидно бяха или пияни, или дрогирани.

Ама че работа, помисли си Борис. Такива най не ги обича! Пияни лигавщини...

– Кво прайш тука, бе, пич? – оригина се първият.

– Нищо. Седя си и си мисля свои си неща. Почивам си...

– Ха! – възкликна другият. –

Мислел си свои неща... И кво толкоз мислиш?! На хилядата полвината? Петстотин, пич! – приклепна мъжът и залитна, като се заля от дрезгав и неприятен смях.

– Я дай по една цигара, че нямаме и фасче даже! – отсече със поведнически тон първият.

– Останаха ми само две... – опита се да бъде учтив Борис. – Но ето, вземете ги.

И им подаде кутията с двете цигари.

– Огън имаш ли, пич? – примляска клекналият зад него. От него лъхна на алкохол и неприятна, силна миризма на дълго поддържана нечистоплътност.

Борис мълчаливо им подаде запалката.

– Я да видим, да нямаш още цигари, пич? – надигна се клекналият.

– Нямам, дадох ви последните си две цигари! – обидено отвърна Борис и също се изправи.

– Оооо, я не се прай на обиден, пич! – в ръката на близкия до него проблесна нож. – Проверката... как беше... – обърна се към другия, – най-висшата форма на доверие, а? – и се изкикоги гръмогласно.

Борис усети как го полазиха тръпки. Не толкова от страх, колкото от обида и гняв. Наведе се, взе бутилката с бирата и се опита да тръгне, но този с ножа му препречи пътя:

– Ти кво, бе?! Нещо недочуваши ли? Стой мирно, докато та претараш тоя пич!

И като се обърна към спътника си, нареди:

– Хай, пребърквай го, бе, кво чакаш!

Онзи шракна със запалката към лицето на Борис и му изсъска: – Хич недей мърда, пич, че тоя с ножа не си прай майтап! – и посегна към джобовете на якето му.

Борис усети как кръвта нахлува в главата му. Догади му се. Пусна бутилката и побутна нахалника в гърдите, защото онзи вече дишаше в лицето му.

– Оставете ме намира и си вървете по пътя! Казах ви, че... – но не можа да довърши. Усети как силна болка го преряза в стомаха и в миг осъзна, че това не е лош кошмар, а реалност. Присви се, но силен ритник в лицето го запрети назад, главата му се удари в ръба на камъка, на който бе седял и мечтал допреди малко. Светкавица проблесна в главата му за част от секундата и после настъпи пълен мрак. Като в просъница само дочу:

– Ей, пич, ма тоя наистина не лъже, няма цигари. Ааа, тука има два лева по един, железни...

– Давай да изезваме, пич! Пребърка ли го добре?

– Абе, пич, тоя май спря да диша... И пулс няма... Ма ти го уби, бе, пич!

– Вземай бутилката и да се изпаряваме, пич! Нищо не му е, само е леко ранен, ще се оправи!

– Ама той съвсем...

– Давай, бе, говедо, иначе и теб ще просна до него! – изръмжа този с ножа и другият побърза да го настигне.

... С лице към морето, Борис усети последните проблясъци на отиващия си от него живот... Като на кинолента в забързан кадър видя къщичката и майка си, която го чакаше в осветената стаичка, пробягнаха лицата на приятелите му, които весело вечеряха на масичката пред къщи... В очите му лунната пътека сочеше пътя към Америка, – пътя, по който той вече предчувстваше, че ще отплава, но в друга посока...

От стр. 1

Той не само трябва да бъде облекчен (осигурен) в издаването на творбите си, но и да получава достойно възнаграждение за труда си и то не според пазарните правила. Само държавата може да премахне чудовищния парадокс писателят да плаща за собствения си труд. Не знам има ли подобно нещо по света, ами то си е срам и дори позор за едно цивилизовано общество. При нас е така и при издателя, и в библиотеката, и при новата – вече – възможност за изработване на електронна версия на ръкописа.

В Англия държавата плаща по 6 пенса на автора за всяко заемане на негова книга от библиотеката. У нас на писателя му вземат по 6 лева, за да има самият той достъп до фондовете ѝ, създадени от неговия труд. При това и тук (достъпа до библиотеката) има също привилегировани. Чинovníческата душица е спуснала списъче с избрани имена. Писателят, щом не е от редичката на яслата, щом не е спечелил наградата за роман, да речем, за социалистическото строителство, щом е плешив и пр. и пр., дори – забележете! – да е правил дарения, няма шанс да попадне в списъчето! Абсолютна шизофрения.

А вижте как добре е измислено в нормалната страна Англия. Страната, която в нашето съзнание винаги се асоциира с традициите на аристокрацията и социалното разслоение, подхожда към пиещите си поданици с един аршин. И на нобеловия лауреат, и на неизвестния провинциален писател – по 6 пенса. Логично: масата, болшинството е от „неизвестни“ и тъкмо от тяхната среда (няма откъде другаде) може да се появи нов нобелист. Но, за да е възможно това, те трябва да бъдат осигурени, да имат нормални условия за труд. В края на краищата не става дума за производство на клинцци, където на часа виждаш кое е по стандарт, кое – брак. Някои автори получават истинското си признание чак след смъртта си. А спомняте ли си случая с 80-годишната баба от южната ни съседка, която в края на отминалия век, без да е отпечатвала нито ред дотогава, спечели годишната награда на Гърция за роман?

За да стане възможно такава неща у нас, за да не прекъсва традицията, за да спасим в края на краищата родната си литература, ТРЯБВА ДА ВЪЗРОДИМ МЕЦЕНАТСТВОТО. От държавата, чрез държавата, като все пак главната ѝ функция тук да е на регулатор. Нужна ни е регламентация, ясни и точни правила: ЗАКОН ЗА СПОМОЩЕСТВОВАТЕЛСТВОТО. Защо не. На така нареченото спонсорство, което обикновено е користоно, явно не може да се разчита. Нека

СПАСЕНИЕТО Е В ИЖДИВЕНИЕТО

то остане за графоманите. Днешните ни скорозрели буржоа, масти капиталисти (в основата си бивша номенклатура и хора от обкръжението ѝ) нямат онова родолюбиво съзнание на предшествениците си от Възраждането. Техният единствен бог е Мамон и те просто трябва да бъдат поставени в положение, когато ще им е изгодно да заделят от печалбата си за културата. В частност за литературата – където те го правят най-неохотно.

Наложително е, убеден съм, и въвеждането на ПРОТЕКЦИОНИЗЪМ за защита на родната литература от нелоялната конкуренция, тъй като на практика на пазара не се „състезават“ реални стойности, а жълти стотинки срещу дебел пачки. (Сравнете си-вичките евтини издания на нашите автори с луксозните томове на чуждите, „подплатени“ с щедра реклама и ще разберете за какво става дума.) Да се поучим примерно от една Франция, която, ако не бъркам, още от времето на генерал де Гол, е регламентирала дори процента на своята и чужда музика, която може да звучи в ефира.

Преди да изложим вижданията си какво и как да регламентира такъв закон, нека споделя убеждението си, че предимство трябва да се даде на класическото хартиено издание. Докато не бъде решен този „болен“ проблем за родната литература, виртуалния начин на предлагане на писателския труд би трябвало да почака. И дори да бъде ограничен. Публикуването в интернет без съгласието на автора трябва да стане наказуемо деяние. „Издаването“ на електронни книги без те да са се появили вече в класическия си вид на книжарския щанд – също. Изключение могат да правят електронните списания, които публикуват цели романи, сборници и стихосбирки, без да искат пари от автора. Как ще се регламентира това е второстепенен въпрос.

ЗАКОНЪТ за спомоществователството преди всичко трябва да предвиди създаването на една НАЦИОНАЛНА БАНКА или ФОНД (названието фондация едва ли е уместно, дори поради факта, че стана „мръсна“ дума). Средствата – от доброволни дарения, от бюджета на културното министерство (парите, предназначени за подпомагане на литературни проекти) и от солидните стопански субекти, сиреч големи-

те фирми. Данъчните облекчения не са единственият начин те да бъдат заинтересувани да насочват една малка част от печалбата си към фонда. Не съм специалист в тази област, но ми се струва, че срещу добре обмислени преференции от страна на държавата, засягащи рекламата и луксозното обзавеждане (чувствително място на големите икономически играчи), без да се засягат интересите на държавния фиск, това може да бъде постигнато. Четох някъде, че в Русия държавата просто задължава тези субекти да отделят пари за културата. Това е форма на грубичка принуда, но в краен случай, защо не.

ФОНДЪТ (БАНКАТА) задължително трябва да е НЕДЪРЖАВНА ИНСТИТУЦИЯ. Един

нен обмен, а и за регионалните библиотеки. Те почти не купуват българска литература и това е един от начините да се смекчи нелоялната конкуренция на чуждоземните пачки. От тук нататък, след като заглавието е станало литературен факт, всичко може да се предаде „в ръцете“ на пазара. Ако има интерес към книгата, издателят лесно и бързо ще го „захрани“ с допълнителен тираж. Съвременната техника позволява отпечатването на малки количества (което е просто неизгодно за големите печатници). Най-същественото в случая е, че ще се избегне порочната практика от времето на социализма, когато по складове и книжарници залежаваха огромни количества книги на партийните любимци (обик-

новено посредствени автори или просто бездарници), които – наред с пропагандната литература – отиваха тихомълком за претопяване.

Книгите, излезли с волята и средствата на фонда (банката) трябва да носят СПЕЦИАЛЕН ЗНАК. Да се знае, че раждането им се дължи на въпросната институция. Този знак ще действа подсъзнателно като своеобразна гаранция за качество. Това е, убеден съм, един от начините да върнем читателя към българската книга. Една от причините за неговото отдръпване от нея е сегашният хаос, в който той трудно се ориентира.

Големите и по-заможни общини могат и също трябва да отделят средства за родната литература. Дали в тях трябва да има такива съвети по подобие на националния фонд (банка), дали те ще са просто негови местни представители и пр. са неща, които трябва да се обмислят добре, а и самата практика, както се казва, в движение ще подсказва кое как да е. Твърдя, че в относително богатите общини има големи резерви за финансиране на фонда (банката). Поплака по кризата е заблуждаващ. Лицемерно и цинично е да твърдиш, че пари за култура няма, а същевременно катадневно да харчиш хиляди за телевизионен пиар на общинските управници в колите на градския транспорт. (Който между другото, има обратен ефект, защото тормози и пътници, и обслужващ персонал.)

БЪЛГАРСКАТА КНИГА ТРЯБВА ДА БЪДЕ И ПРИВИЛЕГИРОВАНА В РОДИНАТА СИ,

ЗАЩИТЕНА. Крайно време е за нея да бъде въведена НУЛЕВА СТАВКА НА ДДС. За да не „пострада“ фискът и за да се смекчи безпощадната конкуренция на богатия чуждоземец, за преводната – 30-40 процента ДДС! (Да видим тогава дали Турция ще направи печатница у нас, за да пропагандира чрез своите писатели културата си. Лигавите сапунки са ни предостатъчни!)

ПРЕФЕРЕНЦИИ И ВСЯКАВИ ОБЛЕКЧЕНИЯ ЗА ОНЕЗИ, КОИТО СЕ РЕШАТ ДА ИЗДАВАТ САМО БЪЛГАРСКИ КНИГИ! Заглавията, одобрени и финансирани от фонда (банката), е редно да се насочват към тях. Държавата може и трябва да ги подпомогне за успешен старт и осигуряване на една относителна независимост от капризите на пазара. Защо например тя да не им предостави безвъзмездно или срещу символичен наем новата модерна техника за печат, която е подходяща и изгодна за малките тиражи! При условие, разбира се, че профилираният издател няма да се занимава с никаква друга дейност. А при такова условие държавата може да си позволи и мънищкия лукс да го освободи от данъци за срок, да речем, от 10 години.

Средства трябва да се заделят и за РЕКЛАМА НА БЪЛГАРСКАТА КНИГА. Тук може да се мине и без особен харч. Държавните медии – национална телевизия и радиостанции – трябва да се задължат да фиксират специални рубрики за предстоящите нови издания (само български заглавия!). В точно определени часове, с повторения (да достига до всички зрители и слушатели). Катадневно. Както е прогнозата за времето. С тази приятна разлика, че информацията винаги ще бъде точна. Крайно наложително е и създаването на редовни предавания за родната литература.

Чуждите „помагачи“ (частни фондации, организатори на курси, държавни спонсори под различна форма) също е наложително да се подчиняват на строга регламентация, да „играят“ по нашите правила. Който наистина иска да помага, трябва да го върши в български интерес. А който не спазва правилата – лек път. (Руснаците изгониха Сорос и от това не пострадна нито културата им, нито пък обществото им стана по-„затворено“.)

Знам много добре, че – поне засега – всичко това звучи малко утопично. Но пък да се мълчи с примиренческо съзнание за обреченост не си струва. Очаквам да се надигнат и други гласове, да огласят и други идеи. С това се започва. А по-младите – да действат. Да търсят лоби, да оказват натиск на управниците.

Друг изход, струва ми се, няма...

Стара Варна. Художник Индржих Кноб

Старт на тръжната процедура за ремонта на Основна сцена, балансиран афиш, 90-ти творчески сезон за ДТ „Стоян Бъчваров“ и участието на Държавна опера Варна в 85-годишния ММФ „Варненско лято“ бяха акцентите в първата, програмна пресконференция,

дадена на 26 януари от Даниела Димова - новия директор на Театрално-музикален продуцентски център Варна.

Горещата новина е, че Министерството на културата стартира тръжната процедура за ремонта на Основна сцена. След дългоочакваното обновяване, което се очаква да започне през пролетта, залата на варненският храм на изкуствата ще отговаря на всички европейски критерии за зрителски комфорт, ще разполага с нова озвучителна и осветителна техника, също с въртяща се сцена.

Г-жа Димова посочи, позовавайки се на статистически данни за посещаемостта (брой представления и брой зрители) през миналата година, че в национален мащаб Държавна опера Варна е успяла да се предвижи от четвърто на второ място и сега заема позиции, близо до тези на Националната опера и балет в столицата. По същия показател ДТ „Стоян Бъчваров“, отличен с престижни награди като един от водещите български театри, се оказва, за съжаление, на едно от последните места в страната.

От тези факти произтичат целите по направления, които ТМПЦ Варна си поставя за 2011 г.: По брой спектакли Държавна опера Варна да задържи нивото от 120 представления годишно, а ДТ „Стоян Бъчваров“ да повиши сценичните си изяви до 140, като общо ТМПЦ се стреми към 260 спектакли за т. г.; По себестойност (реалната цена на билета) операта ще снижи незначително сегашното ниво, докато театърът ще трябва да сваля реалните разходи за своя творчески продукт от 87 лв за 2010 г. на 40 лв, така че общо за ТМПЦ да се получи една приемлива средна себестойност

от 20-30 лв.

Най-важният приоритет си остава високохудожественият творчески продукт, който ще следва политиката на т.нар. Театро стабиле за операта и на Репертоарния театър за театъра. Това предполага съставянето и поддържането на един балансиран афиш със спектакли за различни публики. Предписанията на Министерството на културата към ТМПЦ като звено, субсидирано от държавата, изискват продуцирането на 70% висококачествен продукт, адресиран към широката публика, 20% иновативни постановки и 10% камерни заглавия. Методиките на делегирания бюджет, които влизат в сила от април т.г. дават възможност за провеждането на гъвкава и стабилна

Танев – председател на Съюза на артистите в България; Цветана Манева – артистичен директор на Международния театрален фестивал „Варненско лято“ и Грациела Бъчварова – любимата на поколения варненци актриса, чийто баща е племенник на основоположника на Варненския театър Стоян Бъчваров.

Личности от сферите на местната власт, театралната гилдия и бизнеса също са поканени да оформят кръга от съмишленици в Националния инициативен комитет: Коста Базитов – заместник-кмет; Жана Андреева – директор на дирекция „Култура и духовно развитие“; доц. д-р Константин Трошев – предс. на Постоянната комисия по култура и духовно развитие при Общински съвет Варна; Станчо Станчев – дългогодишен режисьор в ДТ „Стоян Бъчваров“; режисьор (1962 -1992), главен режисьор (1978), главен художествен ръководител (1979-1989), поставил във Варна над 100 пиеси от български и чужди автори; Проф. Красимир Спасов – преподавател

гарски театри, а на българската култура. 90-годишнината на ДТ „Стоян Бъчваров“ Варна е добър повод да си припомним, че няма по-стойностен и по-конвертируем национален продукт от културата“, изтъкна директорът на ТМПЦ Варна.

Потвърден е вече гастролът на 25 март в НТ „Иван Вазов“ на постановката „Фауст“ по Гьоте - режисьор Лилия Абаджиева, сценограф Васил Абаджиев, първата българска постановка на това знаково в световната литература произведение. Тя бе отличена на театралния фестивал „Сцена на кръстопът“ 2010 в Пловдив с награда за най-добро представление на голяма сцена, а Лилия Абаджиева получи първата в историята на форума статуетка „Сцена на кръстопът“ за режисура. Постановката има и 2 номинации за наградите на САБ „ИКАР“ – за сценографското решение на Васил Абаджиев и за техническото изпълнение на екипа на театъра, начело с инж. Коста Костадинов. Последното гостуване на ДТ „Стоян Бъчваров“ на най-

ята, литературата и изобразителното изкуство, създадени от възпитаници на СОУ и изложбите с произведения на децата от Школата за изкуства „Роса“, които ще бъдат провокирани от посещението на мюзикъла „Бремен“ и срещата с актьорите.

През Седмиците на Германия в България, които организират през април Посолството на Германия в България и Гьоте-Институт в няколко български града, Театрално-музикален продуцентски център Варна, Почетното консулство на Германия във Варна и германски фирми с представителства в града ще предложат на варненци съвместни прояви, които утвърждават партньорството между културите на двете страни, членки на ЕС.

По третата тема от пресконференцията, г-жа Димова изтъкна приноса на операта и филхармонията в града към историята на най-стария музикален фестивал в България - от началото на Летните музикални тържества до сегашното 85-годишно издание на ММФ „Варненско лято“. В него Държавна опера Варна ще представи три оперни заглавия, а Варненската филхармония ще изнесе два концерта.

В края на срещата си с медиите, директорът на ТМПЦ отбеляза някои предстоящи акценти в

ТЕАТРАЛНО-МУЗИКАЛЕН И ПРОДУЦЕНТСКИ ЦЕНТЪР - ВАРНА ПРИОРИТЕТИ В УПРАВЛЕНСКАТА И ТВОРЧЕСКА ПОЛИТИКА

управленска политика, която ще затвърди имиджа на ТМПЦ Варна като най-големия културен институт в Североизточна България, смята г-жа Димова. В това отношение се разчита и на бъдещия официален генерален спонсор на ТМПЦ, чийто статут вече е изработен.

Усилията през 2011 г. ще бъдат насочени и към формирането на Златен фонд от най-добрите спектакли – 20 музикални и 10 театрални заглавия, които ще представят творческия натюрел и естетическите позиции на ТМПЦ пред контрагентите у нас и в чужбина.

Още от началото на годината екипът на ТМПЦ работи по програмата за отбелязване на 90-годишнината на ДТ „Стоян Бъчваров“. Както вече бе оповестено, патрон на сформирания Национален инициативен комитет за 90-годишнината на театъра, е министърът на културата Вежди Рашидов. Сред почетните членове на комитета фигурират имената на: Даниела Петрова – председател на Постоянната комисия по култура, медии и гражданско общество към НС; Митко Тодоров – заместник-министър на културата; Данчо Симеонов – областен управител на област с административен център Варна; Кирил Йорданов – кмет на Община Варна; Николай Апостолов – Председател на Общински съвет Варна; Ириней Константинов – председател на Българска асоциация за театър; Валентин

в НАТФИЗ, режисьор в ДТ „Стоян Бъчваров“ (1967-1969), с куловата постановка „Обърни се с гняв назад“ от Джон Озбърн; Борис Луканов – актьор в ДТ „Стоян Бъчваров“ (1961-1982); Сия Пазова – драматург на ДТ „Стоян Бъчваров“ (1973-2004), автор на много текстове за театър; Наско Якимов – управител на издателство „Славена“; Никола Вандов и Виолета Дечева – театрални критици; Людмил Станев – писател, автор на мюзикъла „Какъв прекрасен свят“ в ДТ „Стоян Бъчваров“ (2008); Кина Петрова – дългогодишен сценограф на ДТ „Стоян Бъчваров през 60-те и 70-те години на ХХ век“; Димитър Трайчев – график-дизайнер в ДТ „Стоян Бъчваров“ (1979-1986) и Сашо Анастасов – художник в ДТ „Стоян Бъчваров“ (1987-1993).

В Инициативния комитет специално място заемат дългогодишните партньори на ДТ „Стоян Бъчваров“: Илко Раев – директор на Фестивален и конгресен център; Симеон Варчев – директор на Двореца на културата и спорта; Вера Стойкова – директор на Държавен куклен театър Варна и бизнес партньорите: Солвей Соди АД; ТЕЦ Варна ЕАД; БУЛ-СТРАД; БМФ; Пристанище Варна; Експрес Гаранцион ООД и хотел „Голден Тюлип“.

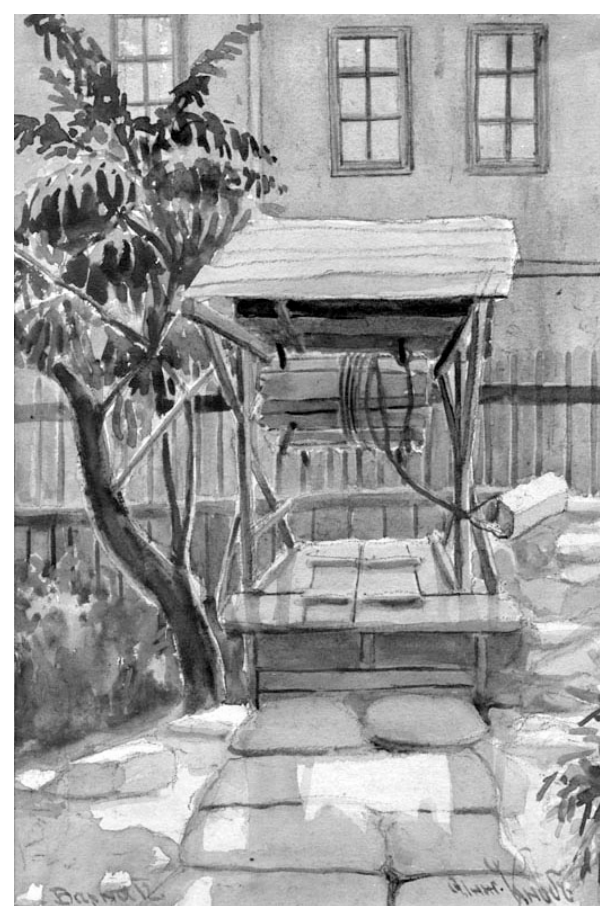
„Вярвам, че със своето влияние тези високо уважавани от цялата българската обществено-личности ще привлекат още приятели и ценители не просто на един от най-добрите бъл-

престижната българска сцена бе преди пет години.

Режисьорът Стоян Радев Ге. К. подготвя специален спектакъл, посветен на 90-годишнината и на Международния ден на театъра за 30 март, когато ще бъдат присъдени и наградите на Варненския драматичен театър „Златна маска“ за журналисти и личности с принос към дейността на театъра. Сценографска изложба на художника Тодор Игнатов, който през т.г. навършва 35

години като сценограф на ДТ „Стоян Бъчваров“ и кръглите 60 години, както и друга, костюмографска изложба ще върнат зрителите към върховите театрални постижения в областта на сценографията и костюмографията.

Към младата аудитория са насочени редица инициативи, сред тях: конкурсът „Моят театър днес“, който ще отличи на 24 май творби в областта на фотографи-

Къща на ул. Богданова. Кладенецът в двора.
Художник Индржих Кноб

афиша: традиционната за 14 февруари „Една любовна вечер в операта – този път с Васил Петров, варненското Джаз-трио и симфоничния оркестър и Великденския музикален фестивал, който започва в средата на март, с кулминация в навечерието на Разпети петък и „Реквием“ от Моцарт, с постоянния гост-диригент Франческо Ланзилота.

Виолета Тончева

В своя 90-и сезон Варненският драматичен театър „Стоян Бъчваров“ навлиза устремно, с подсказани репертоарни намерения. С премиерната си постановка „Страсти под брястовете“ от американския драматург, носителя на Нобелова награда Юджийн О'Нийл варненската театрална трупа, като че ли иска да покаже на своята публика, че традицията е жива, обогатена с модерния поглед на творци, които живеят в съвременността... Премиерният спектакъл, който препълнената зала видя на 21 януари подсказа на своите зрители една от важните посоки, в които ще се опита да се осъществява естетиката, изповядвана от театралната институция. Театралното пространство, сцената, за разлика от необятното виртуално пространство е населено с живи хора, актьори, творци, които художествено пресъздават другото, реалното пространство на обикновения живот. Трудностите, проблемите на театъра въобще до голяма степен се състоят в мярката, в степента на художественост на пресъздаването. Излишно е да се споменава, че талантът на човека, заел се с правене на изкуство, е първата и най-важна предпоставка за появата на високохудожествен продукт. Но възгледите, придържането или отхвърлянето на естествените правила (при създаването на всяко изкуство съществуват правила! Тяхното нарушаване в някаква, допустима степен, обогатяването им е позволено, разбира се, ако не е самоцелно...) са другите сечива, чието правилно използване води към успех... Стремехът през последните години към известно хедонизиране на театъра, понякога немотириран стремеж към самоцелна зрелищност, бягство от тривиалните проблеми на реалното битие в някаква степен го водеше към подмяна на тези сечива и, естествено, на свой ред това водеше до видоизменяне на художествения продукт. В случая – до промяна на облика на спектакъла, до превръщането му в друго зрелище. Кое, разбира се, би могло да има и има своята публика. На театралната сцена могат да „живеят“ всякакви случки, събития, радости, скърби, разтърсващи катарзиси. С една дума реалното човешко битие може да насели сцената и дали върху нея ще видим

театър или не, зависи от патоса на театралния продукт от позицията на неговите създатели, от техните инвенции, от успешното или неуспешно внушение отправено към зрителя...

„Страсти под брястовете“ е едно отраднo явление на варненската театрална сцена най-малко по две причини. Връщането и вглеждането ни от време на време към класиката е като спирка за оглеждане на пейзажа по време на поход към върха – глътката свеж въздух ни позволява да балансираме дишането си, да се огледаме, да отдъхнем преди да продължим. А другата причина се състои в онова необходимо завръщане в традицията. Която трябва да се уважава, а нейното истинско уважение се съдържа в нейното обогатяване. (Сещам се за изумителния спектакъл на Мариус Куркински по текстове на Николай Хайтов)... Премиерният спектакъл на варненската театрална трупа е режисиран от **Димитър Стоянов**, един театрал познат на варненската публика, доказал през годините пристрастията си към високата художественост на спектакъла, към оная яржност на авторовия текст, от който той се стреми да извлече естествено закодираното театрално послание, да въоръжи актьорите си с градивното, от което създават образите на своите герои. Схващането, че режисьорът е „диктаторът“ в театъра, като че ли за **Димитър Стоянов** не е особено валидно. Той дава свобода на актьорите, не ги оковава в категоричността на своите възгледи, разчита в известна степен на тяхното творческо виждане,

ако щете на тяхната помощ при изграждането на образите.

Страстите в пиесата на Юджийн О'Нийл бушуват и пораждат сили, които видоизменят човешките същности на основните герои, водят до трагедии, които

АНГЕЛ Г. АНГЕЛОВ

НА СЦЕНАТА – КЛАСИКА ПРОЧЕТЕНА СЪВРЕМЕННО ...

не могат да бъдат овъзмездени от евентуалното щастие, което би могла да донесе любовта... Възрастният герой на **Михаил Мутафов** (все по-осезаемо с годините се забелязва зрелостта и непомръкващия талант на известния български актьор) е разкъсван между неистовото желание да бъде все така оня властен господар на фермата и все по-осезаемото усещане за разпад и безвъзвратна отминалост. Антагонизмът между него и синовете му (актьорите **Пламен Димитров**, **Васил Читанов** и **Стоян Радев**) изпепеляват и без това изтерзаната му душа, живяла сред разочарованите родени от тяхната несрета. А когато неговата млада съпруга Абби (**Веселина Михалкова**) му съобщава, че новороденият ѝ син вече го няма, покрусата се стоварва върху него като една последна и съкрушителна колизия. Дали би могла да бъде някаква утеха фактът, че детето не е негово, че то е рожба на

изпепеляващата любов между младата му съпруга и Ибън (**Стоян Радев**), най-малкия му син? Има събития в живота, които случили се веднаж не могат да бъдат заличени, оправдани, компенсирани, овъзмездени, забравени каквото и да се случи през останалата част от житейския път на човека. С такива събития ни занимава авторът на пиесата и тези събития се опитват да ни покажат на сцената създателите на спектакъла. Успяват ли? Отговорът не е еднозначен, но в голяма степен е положителен. Разбира се, би било по-добре ако зрителят съзира по-ясно логиката, по която настъпват трагичните събития, тяхната обоснова-ност. Да, Абби казва на Ибън,

когото обича безумно (бих казал патологично): „Каквото искаш прави, важното е да ме обичаш отново!“ Каква е тази обич, която ражда убийца? Трагиката, като че ли се появява не съвсем обосновано. В

същото време любовта измества меркантилния стремеж към материално имане, което като сценично събитие също би могло да настъпи по-обосновано... За цялостното „звучене“ на спектакъла би трябвало да отбележим сценографията и костюмите на **Тодор Игнатов**. Художникът, който от 35 години работи във варненския театър отново показва своята съпричастност към цялостното изграждане на спектакъла – той е съмишленик и съавтор на режисьора, той се грижи за „удобния“ и правдоподобен живот на актьорите, които водят на сцената. Функционалността, подкрепата на идеите, които се излъчват от сценичното пространство винаги са били неотменни съставки от сценографията на **Т. Игнатов**. И не случайно художникът казва: „Искаме да предадем усещането за разпад, което присъства в пиесата на Юджийн О'Нийл, затова на сцената ще видите не истинско ранчо, а по-скоро скелет на ранчо. В скелета залагам още идеята, че местата оживяват когато хората ги обитават и умират, когато ги напускат...“

Хореографията на **Татяна Венциславова** внася в спектакъла онзи елемент на зрелищна функционалност, който за няколко мига е контрапункт и прелюдия към последвалите трагични събития. Като изключим известна езическа бравурност, която се появява във вид на маркирана еротика хореографията присъства професионално и с мяра в спектакъла.

„Страсти под брястовете“ се явява на варненската театрална сцена в момент когато се осъществява една промяна в структурата на театъра. Всяка промяна е свързана с известни напрежения, с различни видове търсения и в крайна сметка с намерението за движение към по-добро. Дали това ще се случи, зависи от много фактори и в никакъв случай не само от финансирането. Може би, поне за известно време, театърът трябва да има своя постоянен режисьор, творчески ръководител, който да има цялостно виждане за естетическата посока, в която ще се движи трупата, какви да бъдат нейните усилия за постигането на високохудожествен театрален продукт, който, в крайна сметка, отново ще напълни залите на театъра...

ФАУСТ НА ХХІ ВЕК - ЕДИН МОДЕРЕН ПРОЧИТ НА КЛАСИКАТА

На 16 февруари зрителите видяха единствения за този месец спектакъл на „Фауст“ от Йохан Волфганг Гьоте, постановка Лилия Абаджиева, преводач Димитър Статков, режисьор Лилия Абаджиева, сценография и костюми Васил Абаджиев, сценична версия, хореография, музикална картина Лилия Абаджиева. Участват: Михаил Мутафов, Стоян Радев, Гергана Плетнџова, Тони Карабашев, Пламен Димитров, Васил Читанов, Веселина Михалкова, Христо Христов, Свилен Стоянов, Теодора Михайлова, Даниела Викторова, Владислав Виолинов, Александър Илинденев, Биляна Стоева, Нели Вълканова, Юлияна Чернева, Иван Димитров, хор на ангелите, лемури, линкеи, форкиади, демони, сатири, деца, улична тълпа.

Премиерният спектакъл на ДТ „Стоян Бъчваров“ (сезон 2010-2011) бе показан на МТФ „Варненско лято“ (31 май) и на ТФ „Сцена на кръстопът“ в Пловдив (20 септември), варненската премиера се състоя на 30 септември, а софий-

„Фауст“ на Лилия Абаджиева, с награди от „Сцена на кръстопът“ и 2 номинации за ИКАР

ската предстои на 25 март на сцената на НТ „Иван Вазов“.

Постановката на Лилия Абаджиева е първият български театрален прочит на „Фауст“, едно от най-големите произведения в световната драматургична литература. „Великата утопия на Гьоте ни кара да явяваме, че съществува известна точка на духа, от която нататък животът и смъртта, реалното и въображаемото, миналото и бъдещето, предаваемото и непредаваемото, високото и низкото, престават да бъдат схващани като противоречия“, постулира режисьорката, която осмисля идеята за своята сценична версия в продължение на 9 години. Лилия Абаджиева има още много квалификации за „Фауст“: „огромно интелектуално огледало, в което самопознанието има по-

голяма стойност от познанието“, „носталгичен призив към възвишеното като липсващо съдържание; човешкото същество във вечното му страдание между небето и земята, между божественото и демоничното, във вечния му копнеж по абсолютното...“

С няколкомесечни разговори, етюди, репетиции (40 само на маса), извайване на детайлите и всичко останало, което предшества една театрална премиера, „Фауст“ на Лилия Абаджиева и ДТ „Стоян Бъчваров“ се случва като спектакъл, в който психологическата дълбочина не отстъпва на зрелището. Режисьорката, актьорите, сценографът, техническите служби, обсебени от търсещия фаустовски дух, непрекъснато изненадват с неочаквани решения. Понякога следват оригинала, понякога го дописват, инплантирайки нови интерпретации, но независимо дали цитират или фрагментират, иновациите не губят връзка с философията на драматургичната първооснова. Романтични и оргиастични сцени, лудешки танц и театър на сенките, възрастни, деца, дори хомункулус, техносанд, мултимедиа, лазери препускат шеметно от детството/наивността/доброто към зрелост-

та/греха/злото, от любовта към лудостта/мъдростта/смъртта до кулминацията на „О, миг, поспри!“ В този разтърсващ визионерски спектакъл, изграден със съвременни средства и технологии в провокативния стил на Лилия Абаджиева, вечната философско-етическа опозиция Фауст/Мефистофел блестящо защитава театрален Михаил Мутафов и Стоян Радев. ХХІ век, оказва се, е повече от подходящо време за нов прочит на класиката...

Постановката „Фауст“ на Лилия Абаджиева има две номинации за наградата ИКАР на САБ – за сценография на Васил Абаджиев и за майсторско изпълнение на техническия екип на ДТ „Стоян Бъчваров“ Варна, начело с инж. Коста Костадинов. На театралния фестивал „Сцена на кръстопът – Пловдив 2010, варненският „Фауст“ бе отличен за най-добро представление на голяма сцена, а Лилия Абаджиева получи наградата за режисура и първата в историята на фестивала статуетка „Сцена на кръстопът“.

Виолета Тончева

СПОМЕНИ БЕЗ ОЧЕВИДЦИ

Този виц го знаете, знам ...
ама не е виц – човекът е бил там!

После го разправяли как ли не. Като мит. Като притча. Даже като виц...

Обаче ето как било – почти като в България. Щото, например, имало много пясък. Като на Слънчев бряг. И камъни. Като на другия Слънчев бряг. А вода нямало. Като в Габрово. И един човек имало – стар, болен, одрипан, изпаднал, съсухрен, от джоба му некролога се подава – като български пенсионер...

Слънцето спряно сърдито печало, камъните се пукали от яд, че не могат да се търкулнат на друго някое място, въздухът трептял като коремче на кючекчийка, времето клечало с изплезен език като хиена... а старецът безспир търгел крака неспойно накъде...

Ех, старче... назад – като спомен – хиена. Напред – като прокоба – хиена. А по средата – ти! Работата отивала на пернишка трагедия...

Но старчето не спирало – крещало едвам, като малката стрелка на часовника, но не спирало, глухо за кикота на хиените, сяпало за писъка на вятъра, безчувствено за слънчеви изригвания и магнитни бури.

И изведнъж... Хиените се направили, че някой ги вика, дюните прилекнали като сгълчани, слънцето мигнало сепнато като разбуден депутат, небето се продънило с мек тътен, лъхнало на тамян и скъпа пура и един ласкав и загрижен тембър изпълнил акустичната среда

- СТАРЧЕ, ЗАЩО СИ ТОЛКОВА ИЗПАДНАЛ?

Човечецът бил обръгнал на всякакво, та не спрял да се търти и само промърморил – моя си работа, господине, няма нужда, благодаря...

- МОГА ДА ТИ ПОМОГНА ЧОВЕЧЕ!

- Ба – измърморил старецът – никой не може да ми помогне на мене.

Придърпал дрипите си и с наведена глава продължил да цепи горещия пясък като един нестипар.

- АЗ МОГА – упорствал отгоре небесния глас – АЗ ПОМАГАМ НА ВСЕКИ, КОЙТО МЕ ЧУЕ!

- На мене не можеш – заинадил се старецът, ама не спирал обречения си поход – аз... имам син, син... – старческите крака продължавали сами да вървят, напуканите ръце сами придърп-

вали дрипите, очите сами заплакали – едничък син имам и го загубих... пари, здраве и живот похарчих да го намеря и не – няма го сред човечите...

- АЗ ВИЖДАМ ВСИЧКО НА ТОЗИ СВЯТ, СТАРЧЕ – меко протътнал небесният глас – ЧЕ И НА ОНЯ. ЩЕ ГО НАМЕРИМ. КАЖИ МИ КАК ИЗГЛЕЖДА ТВОЯТ СИН?

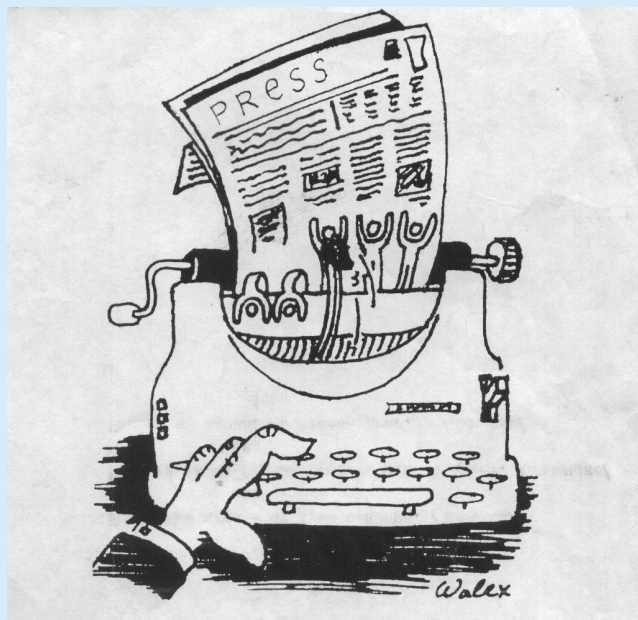
- Моят син!? – едвам прошепнал старецът и за първи път спрял, а притаената пустиня се повдигнала на пръсти – моят син... ще ти кажа, ама да не се чудиш... Ех... моят син имаше гвоздей във всеки крак и всяка ръка...

Тишината просто станала видима в стопкадъра след тези думи... после отгоре небесният глас пршепнал.... м-м-м.... гръмовно

- ТАТКО!?!?!?

А отдолу старецът за първи път вдигнал глава и с подмладен, изпълнен с невяра и съмнение глас викнал наред пустинята

- ПИНОКИО!?!?!?

Карикатура Валери Александров

ки
КУЛТУРА ИЗКУСТВО ЛИТЕРАТУРА

ИВАН ЕДРЕВ

ХЛАДИЛНИКА И БЕЗРАБОТНИЯ

Как ти се иска да избягаш от лъскавия леден шкаф? Към него ти ръка протягаш и пак оглеждаш всеки рафт.

Защо главата си завираш във мирис на изяден шпек?... Накрая ще се консервираш, ще те събудят подир век...

Така студен, голям и празен е, виж, държавния търбух... Все пак, хладилникът ти паза горчица, праз и хлебец сух.

Той мърка сладко като коте. Или като пчела бръмчи. А ти го гледаш – безработен, с изпити от глада очи.

И мислиш: важен е озона, над нас фатално изтънял. Причината е във фреона, в хладилника ти остарял.

Екологичните проблеми вълнуват празния стомах. А ситите ги хваща хрема, избива ги на екосмах...

Хладилника си да погалиш! – единственият твой късмет. От утре въздух на кристали продавай ти! И бучки лед.

ИЗРЕЧЕНИЯ

ГЕОРГИ БЕРБЕНКОВ

Пилците се броят наесен. Стига да има какво да се брой.

Слабият пол се засилва за сметка на силния.

Някои вярват, че нищо добро не може да им се случи.

Надеждата последна умира, стига да я доживееш.

Жена му е толкова стисната, че се страхува да ѝ дава цялата си заплата.

Най-приятна е онази работа, която никой не те кара да я вършиш.

Иди здрав при доктор и ще разбереш, че си болен.

Раздялата тежи само в началото. После носи облекчение.

Ако в рая няма любов, отивам в ада!

Ключът на щастието почти винаги се намира в чужд джоб.

Здравият разум не търпи лекарски прегледи.

Продължавам да пиша, дори да знам, че няма кой да го чете.

Имаше богато въображение, а живееше бедно.

Открих, че имам скрит талант.

Жена ми е голяма нещастница. Говоря повече от нея.

ТУРХАН РАСИЕВ

Народната чаша на търпение-то дъно няма.

Малките народи могат да се похвалят само с голямото си тегло.

Празни хора – празни идеали

Ще видим светлина в тунела, ако се... самозапалим!

Щом пишеш за любовта, няма начин да не споменеш майката на любимата си.

Животът е разтворена книга. И най-лекият ветрец обръща страницата, преди да сме я прочели.

Да се прехранваш от изкуство е най-голямото изкуство в България.

Мълчанието е продължение на спора с по-мъдри средства.

Не може всички да загинат геройски за Родината. Все някой трябва да опише техния подвиг!

Някои телевизионни сериали ще продължават и след края на света.

Сатирата е способност да превърнеш очевидното в очевадно.

Мила Родино! Винаги ще бъда на твоя страна, дори и когато ти не си на моя страна...

Великите книги не се пишат по рецепти на критиците.

Един има божии дар, а друг – безбожно бездарие.

Тъпанът няма никаква вина, обаче най-много него бият.

Пътувайте с вестник

Той ще ви отведе в страната на прекрасното. Ще ви достави духовна наслада със своите стихове, разкази, есета, с историческите и публицистични материали, които публикува на страниците си.

Всичко това само срещу 6 лева годишен абонамент.

Абонирайте се за вестник “КИЛ”. Каталоген № 2584

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Иван Овчаров – главен редактор

Ванилин Гавраилов, доц. Людмила Стоянова,

Ангел Дюлгеров, Станка Бонева, Симеон Илиев

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.

Хонорари се изплащат последните четвъртък и петък на месеца от 14 до 16 часа.

Издателство МС ООД, Печат: Позвънете АД

ки
месечно издание

Култура, Изкуство, Литература

ISSN 1310-120X

адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. “Крале Марко” 11,
тел.: 052/733 265; 0885 210 890; 052/639 374

e-mail: kil2009@abv.bg

www.kilitera.ucoz.com

Издава се с финансовата подкрепа на Община Варна